

BUDSKABET

Fordybelse Analyse Inspiration

2/2020

TEMA:
HVAD SKER DER EFTER DØDEN?

10
På vej mod Paradis eller den evige ild

14
Mellemtilstanden

22
Blinde vinkler

28
Lær os at bede!

BUDSKABET

WWW.BUDSKABET.DK

Nr. 2/2020. Årgang 156
ISSN 0901-4802
ISSN 2446-404X (Budskabet online)
Budskabet udkommer fem gange om året, næste gang den 3. juli.

LAYOUT

Amalie Puggaard Poulsen

FORSIDEFOTO

iStockPhoto

TRYK

Jørn Thomsen Elbo A/S

ABONNEMENT

Papirudgave med fri netadgang: 300 kr.
(unge under 30: 170 kr.)
Kun netabonnement: 170 kr.
(unge under 30: 100 kr.)
Gaveabonnement: 170 kr. for papir-
udgave, 100 kr. for netudgave
Gebyr for udlandsabonnement: 50 kr.

UDGIVER OG EKSPEDITION

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660, dlm@dlm.dk
www.dlm.dk

MAIL- OG ADRESSEÆNDRING

LM får *ikke* automatisk besked, når du flytter eller ændrer mailadresse eller efternavn. Giv derfor altid selv besked, når dine kontaktoplysninger ændres. Det er vigtigt, så både *Budskabet* og betalingsopkrævning når frem til rette sted.

REDAKTØR

Ole Solgaard,
Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@dlm.dk

REDAKTIONSUDVALG

Alex Dahl Karlsen,
cand.scient.pol., Tarm
alex.dahl.karlsen@gmail.com

Anton Bech Braüner,
stud.theol. og prædikant, København,
a_brauner@hotmail.com

Helene Schou Andersen,
læge, Kolding
helene@ksandersen.dk

Per Månsson Westh,
cand.theol., København
peweje@gmail.com

Ruth Vatne Rasmussen,
hjemmegående/legestuesekretær, Silkeborg
vatnerasmussen@gmail.com

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for.

FORDYBELSE i bibelsk og luthersk tro

ANALYSE af tidens strømninger

INSPIRATION til kristent liv og mission

	LEDER		ANDRE ARTIKLER
04	Hvad måler jeg? <i>Ole Solgaard</i>	19	Mangelsygdomme i dagens forkyndelse <i>Thomas Bjerkholt</i>
	TEMA:		FOR TROEN
	HVAD SKER DER EFTER DØDEN	22	Blinde vinkler <i>Knut Kåre Kirkholm</i>
06	Vi ses! <i>Per Ole Rasmussen</i>		
09	Engang <i>Jón Poulsen</i>	28	Lær os at bede! <i>Henrik Hadberg</i>
10	På vej mod Paradis eller den evige ild <i>Michael Lerche Nygaard</i>		ANDRE ARTIKLER
		32	Replik til artiklen "Menighedsfakultetet og kvindelige præster"
14	Mellemtilstanden <i>Brian Bjørn Nielsen</i>	33	Replik til MF's replik
	HORISONT		BØGER
18	Meningsfuld tjeneste blandt børn	35	I smelteovnen
		36	Som et lille barn
		37	Pagtens vogtere
		38	Kald det kærlighed

I forhold til døden lever vi i den sidste tid før det endelige opgør. Jesus besejrede den påskemorgen, og på opstandelsens morgen skal døden tabe endegyldigt og ikke længere have nogen magt over mennesker

LEDER

Hvad måler jeg?

AF OLE SOLGAARD

Når jeg bliver optaget af at måle og veje "resultaterne" af min kristne tro og tjeneste, begiver jeg mig ud på en endeløs klatretur.

Ole Solgaard

Jeg går let og måler mig selv og sammenligner mig med andre. Lykkes jeg i mine egne og andres øjne? Er jeg en god kristen? Hvad synes Gud om mig?

Vi er omgivet af mange idealer, bevidste og ubevidste, udtalte og uudtalte. Og de kan være svære at leve op til. Sociologen Steffen Mau taler om, at vi lever i "det metriske samfund", altså en kultur, hvor alt måles, sammenlignes og evalueres. Tænk bare på elevplaner, løbe-apps eller Facebook-likes.

For nylig blev jeg præsenteret for et interessant billede af vores kultur: Vi klatrer rundt på fritstående stiger, ligesom i cirkus. For ikke at vælte skal vi hele tiden være i bevægelse ... men hvorhen? Stigen når ingen steder hen; man står bare der på toppen af stigen, kigger sig omkring

eller lader sig beundre. Men stigen er ikke forankret i et mål.

Det stresser os som mennesker og som samfund. Vi skal hele tiden udvikle os, blive en bedre udgave af os selv og opnå synlige og målbare resultater. Og vi skal stå os i konkurrencen mod naboer eller kineserne. Vi skal tage os godt ud i andres øjne.

Den slags smitter også af på vores åndelige liv og den måde, vi tænker om vores liv som kristen og som menighed. Dog vil jeg ikke lægge hele skylden på vores tid og kultur. Hovedårsagen er vores urgamle tilbøjelighed til selv at ville være Gud.

Når jeg bliver optaget af at måle og veje mit eget åndelige liv og "resultaterne" af min kristne tro og tjeneste, begiver jeg mig ud på en en-

Jeg tror, vi har brug for at blive mindet om, at vi må forankres i noget mere holdbart uden for os selv. Et hvilepunkt, der frigør energi til at være til gavn for andre. Det findes i Jesus

deløs klatretur. Måske opnår jeg et øjeblikks beundring fra andre eller mig selv, men den kan hurtigt blegne, især hvis jeg sammenligner mig med andre. Og så kan jeg blive modløs og opgivende.

Ofte leder jeg efter synlige resultater af min tro. Noget, der kan ses, mærkes og føles af mig selv og anerkendes af andre. Frugter. Jeg bliver optaget af, om jeg lykkes som kristen. Men jo mere jeg bliver fokuseret på det, des mere mislykkes min kristne livsmission egentlig.

Jeg tror, at jeg og mange andre har brug for at blive mindet om, at vi må forankres i noget mere holdbart uden for os selv. Et hvilepunkt, der frigør energi til at være til gavn for andre. Det findes i Jesus.

Hans liv så måske ud til at mislykkes. Men det skyldtes, at han måtte gå ind under straffen for, at vi ikke lykkes med at leve op til de gode idealer, Gud har sat for vores liv. Gennem sit stedfortrædende offer og sin sejr over døden har han åbnet en ny og levende vej for os, lige ind i Guds nærhed, ind i Guds helligdom.

Dér sidder Jesus med det fuldendte, helstøbte og retfærdige liv – som vores ”yppestepræst” over for Gud. Det er det, der tæller i Guds øjne. Og det er mere end nok! Når jeg er forbundet med Jesus, regnes jeg som perfekt efter Guds skala. Jeg er hans elskede barn; højere rang kan man ikke få!

Derfor må jeg fæstne mit livs anker i Guds ”dom”. I det, der ikke vælter. I det, der ikke afhænger af, hvor varme følelser jeg har, eller hvor ivrigt jeg har formået at være næstekærlig.

På nåden i Guds hjerte, som Jesus købt os har, da han med korsets smerte vor synd og jammer bar, jeg nu alene bygger min tro og salighed, er gemt i nådens skygger, om Satan end er vred.

På nåden i mit hjerte jeg stolede en tid; men snart ved syndens smerte jeg tabte freden blid. Jeg var kun vel fornøjet, når rørt jeg følte mig; men var jeg mindre bøjet, straks uro meldte sig.

Men Gud ske pris, som lærte mig fejlen at forstå og gav mig i min smerte den grund at hvile på: på nåden i Guds hjerte, som Jesus købt os har, da han med korsets smerte vor synd og jammer bar.

Jeg føler ofte skiften, det stadigvæk slår om, snart er jeg rørt af Skriften, snart kold og død og tom; men jeg må nu betragte: hos Gud det skifter ej, ja, rent jeg må foragte mit hjertes ja og nej.

Jeg synes ikke, det er så tit, jeg møder en stærk og nutidigt formuleret udfoldelse af ”nåden i Guds hjerte” som den befriende base, jeg må leve mit ud fra. Heller ikke i min egen forkyndelse. Nogle siger også, at spørgsmålet om frelsesvished ikke er så presserende i vores tid.

Men bag overfladen tror jeg egentlig, at vi er mange, der stadig anfægtes, når vi ser på vores egen kristendom – ”nåden i mit hjerte” – og plages af tanken om, at vi skal ”præstere” en stærk tro, et autentisk vidnesbyrd og nogle mærkbare erfaringer for at have ”fred med Gud”.

Vi trænger derfor til at finde fodfæste i vores liv som kristne. Vi trænger til at blive forankrede i ”nåden i Guds hjerte”. En nåde, som jeg løbende modtager i Bibels ord og i sakramenterne.

Hans nåde kan godt tåle at møde vores ”målebånd”, for hans nåde er uendelig. Hver dag. Uforandret. Den kan dermed dække både over vores skyld og skam. Hver dag og i evigheden.

Men når min indre skyld for mig bli’r mørke og fortvivlelse, da ser jeg op og ser, at jeg endnu har fuld befrielse. Fordi en syndfri frelser led, en syndig sjæl nu regnes fri, og Gud i sin retfærdighed mig ser, som var jeg Kristus lig.

C. L. Bancroft – SOS 358, v. 2

C.M. Montin og C.O. Rosenius – SOS 511, v. 1-4

TEMA

Vi ses!

AF PER OLE RASMUSSEN

*Jesus giver os nogle kendte billeder på livet i evigheden.
Der er et sted – og der er et fællesskab.*

Per Ole Rasmussen, f. 1965
Sognepræst i Buddinge Kirke
por@km.dk

Vi ses!" bliver der af og til sagt højt, når rustvognen ruller væk fra kirken. Og hver gang er det et udtryk for, hvad personen tænker om døden. At der er en eksistens og et gensyn på den anden side af døden.

Et par gange har jeg oplevet, at der bliver lagt tusser frem på kisten, og alle i kirken bliver inviteret til at skrive eller tegne en hilsen til afdøde på kisten. Mellem de mange "Tak for alt" og "Altid elsket" er der også hilsener, som udtrykker håbet om en eksistens og et gensyn: "Himlen har fået en ny stjerne" eller "Jeg håber, du snart synger med englene".

Eller oldebørnene har lavet en tegning til oldemors kiste. Oldemor er på tegningen blevet placeret inde i luftballonen – og sandelig om ikke også oldebørnene har tegnet sig selv med inde i den opadstigende luftballon! "God rejse, oldemor!" står der ved siden af.

Der er mange, som på forskellig måde sætter ord på, at døden ikke er det sidste. Der er en tilværelse bagefter, i himlen, hos englene, blandt stjernerne. De små hilsener kan ses som vidnesbyrd om denne tro.

Jeg læser og lytter til ordene med stor glæde. Fordi de sætter ord på et håb, jeg deler. Samtidig ønsker jeg i samtaler og forkyndelse at give mennesker nye tanker og ord til at udtrykke det kristne håb om opstandelse: at det handler om et liv på den nye jord, og ikke et liv blandt stjernerne.

Den signede dag

En ældre dame i sognet fyldte 90 og havde inviteret præsten på besøg. Jeg var lige blevet 30 – og præst. Hun ville gerne fortælle mig, hvilke salmer der skulle synges ved hendes begravelse. Den første skulle være "Den signede dag med fryd vi ser". Jeg kiggede tøvende på hende og

Jeg glæder mig over folks tanker og billeder af døden og evigheden, så langt som de vel at mærke sætter ord på det kristne håb om at komme hjem

nævnte, at det jo da ellers var en salme, vi plejede at bruge ved festlige lejligheder som konfirmation og vielse.

"Men det er da en festdag! – vi skal jo hjem – vi er her kun midlertidigt," lød det kloge svar. På den måde fik jeg pludselig et helt andet forhold til begravelser. Når hun, som var tre gange så gammel som jeg, på den måde kunne sige, at "vi er her kun midlertidigt" – så gør det indtryk. Og endnu bedre, at hun satte ord på, at døden er at flytte hjem. Vi talte videre om salmens sidste vers, som jeg siden ofte har været med til at synge på kirkegården:

"Så rejse vi til vort fædreland, dér ligger ej dag i dvale, dér stander en borg så prud og grand – med gammen i gyldne sale; så frydelig dér til evig tid – med venner i lys vi tale."

Jeg glæder mig over folks tanker og billeder af døden og evigheden, så langt som de vel at mærke sætter ord på det kristne håb om at komme hjem.

Faderhus og gensyn

Bibelen rummer også en række billeder på døden. Bibelens billeder har autoritet for os. Når Jesus taler om disciplenes død, er det også tanken om gensynet og det hjemlige, der sættes ord på: "I min faders hus er der mange boliger; ... jeg går bort for at gøre en plads rede for jer" (Joh 14,2).

Ordene vækker nogle billeder af noget, som er kendt af de fleste mennesker. Vi har i mange tilfælde et billede af det hus eller det sted, hvor vi

FOTO: KELLY LACY

voksede op. Vi kan huske duftene der og lydene fra dørene eller en knirkende trappe i det hus, vi hørte til i. Sammen med mennesker, som holdt af os. Ordene om et "faderhus" fremkalder billeder hos os, som forhåbentlig er trygge og gode.

Jesus inviterer os til sin fars hus. Et sted med masser af plads. Et sted med den samme tryghed, som vi forbinder med vores eget barndomshjem. Jesus gør døden hjemlig, når han taler om faderhuset, og lader os selv skabe billederne. Det er vores hjem – bare større.

Udover at der er et sted, som venter, er der også én – og et fællesskab – der venter. "Jeg kommer igen og tager jer til mig, for at også I skal være, hvor jeg er" (Joh 14,3). Jesus sætter ord på et gensyn og et fællesskab. Han og disciplene skal mødes igen og være sammen dér.

Jesus giver os nogle kendte billeder på livet i evigheden. Der er et sted – og der er et fælles-

Jesus gør døden hjemlig, når han taler om faderhuset, og lader os selv skabe billederne. Det er vores hjem – bare større.

Der må have været både noget kendt og noget forandret over den opstandne Jesus. Måske vil det samme ske for os

skab. Begge dele er noget, som er vigtigt for os allerede her i livet. Vi har brug for at sted, som er vores hjem – og vi holder af at mødes med mennesker, som kender os og giver os del i et fællesskab.

Genkendelse?

Der bliver af og til spurgt, om vi vil kunne kende hinanden i evigheden. Jesu ord om, at han tager imod hver enkelt af disciplene, lyder, som om der er en genkendelse. Det samme gør de mange gensyn med den opstandne, som NT rummer. Her er genkendelse og forandring koblet sammen. Det var ikke altid, disciplene genkendte Jesus med det samme. Nogle gange fordi deres øjne blev lukket til, så de ikke genkendte ham – andre gange fordi de simpelthen ikke med det samme så, at det var Jesus. Så der må have været både noget kendt og noget forandret over den opstandne Jesus. Måske vil det samme ske for os.

Følelsesmæssige udsagn

Det er dejligt at lytte til menneskers tanker om døden og den måde, de beskriver håbet om et sted og et gensyn. Hvert år

får konfirmanderne lov at "gå" Fadervor, ved at hvert eneste ord i bønnen er blevet printet ud og lagt i kirken. Så går de og beder Fadervor hver for sig, og bliver bedt om at vælge nogle gode ord i bønnen – og stille sig ved det, de holder mest af. En af drengene stillede sig ved ordet "Himlen" – og fortalte helt åbent, at det havde han valgt, for dér var hans morfar.

Det gav anledning til at høre lidt om morfar, som var blevet bisat for ikke så længe siden, og som stadig var savnet. Gennem valget af dét ord, fik han sat ord på det kristne håb om et sted, hvor Gud tager imod os og passer på os.

For nogen kan det måske virke akavet at tale så konkret om det kristne håb. Jeg tror, det er vigtigt at gå ind i samtalen, lytte og tage imod sådanne trosudsagn. I et vist omfang er det måske blot talemåder om det, som er svært at forholde sig til. Det er godt at lytte og i den forbindelse pege på Jesus.

Det er hans fortjeneste, at døden ikke er "det sidste farvel", men et midlertidigt "på gensyn". At pege på Jesu død og opstandelse som nøglen til det kristne håb er vigtigt. Uden ham famler vi i blinde i mødet med døden. Med Jesus og hans død og opstandelse har vi håb om opstandelse, og ordene derom skaber tro.

Nærdødsoplevelser

Menneskers nærdødsoplevelser eller nogle udbredte bøgernes beskrivelser af himmels herlighed rummer ofte elementer af lys og genkendelse.

Omtalen af lys kan minde om bibelske beskrivelser af det ny Jerusalem: "Guds herlighed oplyser den, og Lammet er dens lys" (Åb 21,23), og da "tid" i evigheden er noget andet end det, vi kender nu, kan det ikke udelukkes, at man allerede ved sin død oplever noget af det, der gælder

på den nye jord efter Jesu genkomst.

Men i forhold til nærdødsoplevelser er vi dog nødt til at have visse forbehold, så vi ikke lader dem stå alene. Vi lytter til menneskers beretninger og glæder os sammen med dem, men de skal ikke afgøre indholdet i den kristne tro.

Troen på det evige liv bygger på Bibelens ord. Så vi må med fornyet interesse læse de mange bibeltekster, der taler om døden og evigheden, og hente håb og trøst dér. På samme måde finder vi trøst i sange og salmer, som sætter ord på det kristne håb.

Ud af garnet

Som barn så jeg ofte fiskere pille sild ud af garnene om sommeren. Hurtige hænder gennemsøgte garnet og befriede de sild, som var blevet fanget. Jeg tror, mange af sildene derefter blev kørt til røgeriet.

En af de værste ulykker, der kan ske på en fiskerbåd, er, hvis en person bliver fanget af garnet eller trawlet, mens det bliver sat ud. Især hvis man fisker alene. Det kan koste livet. At blive fanget af dødens garn kan ske helt konkret.

En af de stærke opstandelsessalmer i salmebogen sætter ord på døden som dette at blive fanget i et garn: "Lad mig nu kun drage ad natmørkt hav, lad mig ikkun stævne imod min grav: Livets Gud mig skærmer, jeg er hans barn, ud hans hånd mig river af dødens garn" (DDS 754, v. 6).

De ord lyttede jeg ekstra efter, da en jævnaldrende fisker druknede. Især løftet om, at "ud hans hånd mig river af dødens garn." Gjorde Gud så det? Manden druknede jo. Men jo, Gud gjorde det – på den anden side.

Vi ser ikke den anden side af døden. Men Bibelen viser os nogle glimt af et faderhus, med gensyn, med lys og glæde. Det synger vi om og taler om. For vi skal jo hjem – sammen med Jesus. ■

GODT SAGT

Ingen af os lever for sig selv, og ingen dør for sig selv; for når vi lever, lever vi for Herren, og når vi dør, dør vi for Herren. Hvad enten vi altså lever eller dør, tilhører vi Herren

PAULUS

ENGANG

AF JÓN POULSEN

Jón Poulsen, f. 1979
Frimenhedspræst i Kirken
ved Tange Sø
Jonpoulsen79@gmail.com

Engang
efter døden
dør vi ikke mere

Travlhed
og jagen
efter vind
blæses op til mål
og der måles

der leves
siges der dødalvorligt
og blinkes – bare én gang
og så er det forbi

døden er forbigående
et komma
Dét tror jeg

men når den ikke går forbi
når den står fast
et punktum
så varer den ved
og ved du
at vedvarende død
er evigt liv – dødt liv

Engang
efter døden
er jagten forbi

Glæden
over et smil
duften af en nyfødt
et varmt kys fra sin elskede
Glæden
en forsmag

en aperitif
ikke det hele
men helt
Og så er det slut
...
eller
et komma

Engang
efter livet
vil vi leve
...
Leve
eller dø

TEMA

På vej mod Paradis eller den evige ild

AF MICHAEL LERCHE NYGAARD

De overtroiske forestillinger falder helt igennem, når vi hører, hvad Jesus og apostlene reelt siger om det evige liv.

Michael Lerche Nygaard,
f. 1967

Sognepræst i Kristkirkens Sogn,
Kolding
milen@km.dk

Bibelen fortæller utvetydigt, at “det er menneskets lod at dø én gang, og derefter at dømmes” (Hebr 9,27). Reinkarnation og lignende udelukkes dermed i det kristne syn på liv og død. I stedet får vi at vide, at alle mennesker – medmindre Jesus er kommet igen forinden – skal dø én gang. Og når Jesus kommer igen og kalder de døde ud af graven, skal vi alle aflægge regnskab for vores skaber.

Vi kommer altså ud af livet gennem en af to udgange – frelse eller fortabelse – som realiseres fuldt ud efter Jesu genkomst og dommedag. Hvad det indebærer, vil vi se lidt på i denne artikel.

Mennesket ophører ikke med at eksistere efter den biologiske død. Ved genopstandelsen vil Jesus dømme os individuelt på baggrund af perioden fra undfangelse til biologisk død. Vores liv og relation til Jesus her og nu er altså afgørende for dommens udfald. Dommen vil blive afsagt foran Guds trone.

Dommens præmisser

Mange religioner har en forestilling om en dom

efter døden. Hos de fleste er der tale om, at mennesket bliver dømt efter sine gerninger. Egypterne forestillede sig en gud, der efter døden skulle veje afdødes gerninger på vægten, ved at lægge de onde gerninger på den ene vægtskål og de gode gerninger på den anden. Menneskets skæbne ville så afgøres af, hvilken side der havde overvægt. Derfor gjaldt det om at tage sig selv i nakken og finde på nogle gode gerninger.

Ifølge Bibelen afhænger et menneskes frelse ikke af, om der er balance i vægtskålen. Ingen bliver frelst ved egne gerninger, men alene på grundlag af Guds nåde, som vi får gennem livsfællesskabet med Jesus i dåb og tro.

Samtidig taler Jesus også om, at vi skal dømmes efter gerninger. Når den kristnes gerninger er så vigtige, at de vil blive nævnt af Jesus ved verdensdommen (Matt 25), skyldes det, at gerningerne her opfattes som en frugt af nåden. Gerningerne gror ud af nåden, fordi Gud giver kristne mennesker mulighed for at gøre godt imod andre. Vi får Guds Ånd i vores hjerte,

og det betyder, at der sker noget med os. Penge bliver fx et middel, man kan hjælpe andre med: "Den, der har jordisk gods og ser sin broder lide nød, men lukker sit hjerte for ham – hvordan kan Guds ånd bo i ham?" (1 Joh 3,17).

Apostlen Johannes nævner desuden, at det vil være afgørende for dommens udfald, om det enkelte menneske er skrevet ind i "Livets bog" eller ej (Åb 20,11-15). Denne indskrivning finder sted allerede i det jordiske liv. På samme måde indskræpes det mange steder i Bibelen, at vores forhold til Jesus Kristus her i livet dybest set er et spørgsmål om evigt liv eller evig død.

Dommens to udgange

Den, som tror på Jesus, skal ikke fortabes, men have evigt liv sammen med ham – og bliver i den forstand ikke dømt. Men den, som stædigt nægter at tro på ham, er allerede dømt (Joh 3,16-18; 5,24).

Det vantro menneske lever altså allerede under dommen, som vil blive bekræftet på dommedag. Og det troende menneske har allerede en forsmag på det evige liv, som vil blive bekræftet ved den endelige dom.

Både den åndelige død og det åndelige liv varer ved i evigheden. Begge begynder allerede her i det biologiske liv. Det forhold til Gud, som man befinder sig i ved den biologiske død, fortsætter man med at have i evigheden. Og hvordan udfolder det sig så i evigheden?

Hvordan er det evige liv?

Når den almindelige, primitive overtro forestiller sig et liv efter døden, er der som regel tale om noget i retning af, at vi skal sidde på en sky med en harpe i hånden og et åndsfraværende smil om munden. Der er ikke så meget at sige til, at mennesker ikke stræber efter det evige liv, når det er det højeste, man kan svinge sig op til.

Både den åndelige død og det åndelige liv varer ved i evigheden. Det forhold til Gud, som man befinder sig i ved den biologiske død, fortsætter man med at have i evigheden

Bibelen giver ikke nogen detaljeret beskrivelse af, hvordan der skal se ud på den nye jord. Her må vi nøjes med nogle antydninger. Men antydningerne og billederne er meget stærke, og de sprudler af liv og glæde. De overtroiske forestillinger falder helt igennem, når vi hører, hvad Jesus og apostlene siger om det evige liv i fællesskab med Gud.

Jesus sammenligner det evige liv hos Gud med et festmåltid sammen med kongen, et royalt taffel, hvor der ikke er sparet på noget. Eller med en bryllupsfest, hvor gæsterne går med brudgommen ind for at deltage i et herligt gilde. Kort sagt det festligste, man kan være med til. Bordfællesskabet har en central plads, når Jesus beskriver det evige liv hos Gud. Vi skal sidde til bords med Herren selv. Vi skal se ham ansigt til ansigt og være sammen med ham i fest og glæde.

Det evige liv er samvær med Gud i evighed, et liv i herlighed og lykke. Et liv, som er fri fra alle svagheder, lidelser og sorger. Hvad det indebærer, kan vi læse om i en af de skønneste passager i Bibelen (Åb 21,1-5). Her får disciplen Johannes lov til at se et glimt af det evige liv: På den nyskabte jord vil der ikke være distance mellem mennesker og Gud. Gud vil selv bo hos menneskene.

Situationen genkendes fra skabelsberetningen, hvor de første mennesker vandrede sammen med Gud i Paradiset.

De talte med ham i den behagelige aftenluft. Siden syndefaldet har det ikke været muligt at være sammen med Gud på den måde. Men på den nye jord, i det evige liv hos Gud, vil Gud igen bo hos menneskene. Han vil være umiddelbart og synligt til stede som den kærlige far, der tørrer tårerne af sine børns kinder og trøster dem. Han vil gøre alting nyt, så der ikke skal være sorg eller skrig eller død eller pine (se også Es 65,17-25).

Bliver jeg mon en engel?

Mange mennesker har funderet over, om vi bliver engle i livet efter døden. Her skal vi iagttage, hvordan Jesus var, efter at han var opstået. Jesus var sammen med sine disciple i 40 dage, efter at han var stået op af graven. Alle disciplene så ham, og desuden var der 500 andre personer, der så ham på én gang. Nogle af disciplene skrev ned, hvad Jesus sagde og gjorde i tiden efter sin opstandelse.

Det fremgår, at han var genkendelig. Ved flere lejligheder varede det ganske vist lidt, før de opdagede, at det var ham, men de kunne kende ham (Joh 21,12). Jesus var altså stadigvæk sig selv; han var ikke blevet til en engel eller en ånd. Han spiste også stegt fisk sammen med disciplene (Luk 24,41).

Hvorfor er det så interessant? Jo, for når vi skal stå op fra de døde, skal vi gøre det i "en opstandelse, der ligner hans" (Rom 6).

Forfatteren C.S. Lewis har udtrykt, at Helvedes porte er låst indefra. Hermed får han sagt, at Helvede eller fortabelsen er en mulighed, som mennesket vælger ved at vælge Gud fra. På den måde vælger de selv fortabelsen, låser sig selv inde så at sige.

Vi bliver altså *ikke* til engle på den anden side døden.¹ Det er ren og skær fantasi og overtro, som endda har forvildet sig ind i et par af de mest elskede julesalmer. Men selv om vi bliver ved med at være os selv, vil der alligevel ske en forandring.

Det forgængelige, skrøbelige og dødelige skal tages fra os, når vi opstår igen (1 Kor 15,50-57). Opstandelsen markerer jo netop, at døden er besejret af Gud, og derfor skal døden heller ikke længere have magt over vores person. Hverken vores natur eller vores krop. Ved syndefaldet fik menneskeslægten en ond lyst til at gøre det, der er imod Guds vilje. Den skal det være slut med på opstandelsens morgen. Sygdom og lidelser skal også ophøre. I stedet skal vi iklædes uforgængelighed og udødelighed.

Døden tabte egentlig allerede den dag, da Je-

sus opstod fra sin grav i år 33. Man har sammenlignet det med D-dagen, de allieredes landgang på den franske kyst under 2. verdenskrig, den 6. juni 1944. Allerede den dag havde fjenden egentlig tabt krigen, omend det endelige opgør endnu ikke havde fundet sted.

I forhold til døden lever også vi i den sidste tid før det endelige opgør. Jesus besejrede den påskemorgen, og på opstandelsens morgen skal døden tabe endegyldigt og ikke længere have nogen magt over mennesker. Da skal Jesus lukke døren op til den store fest, samvær med Gud i det evige liv.

Fortabelsens mulighed

Spørgsmålet rejser sig i os, når vi hører bibelstederne: Når det ikke er alle, der får adgang til det evige liv sammen med Gud, hvordan vil evighe-

den så blive for dem?

Når vi skal svare på det, må vi først slå fast, at Guds kærlighed er rettet mod alle mennesker, og at han har et inderligt ønske om, at alle mennesker skal frelses (2 Pet 3,9. 1 Tim 2,4). Men Bibelen er også realistisk: Det er ikke alle, der bliver frelst. Mange betakker sig for at tage imod nåden og frelsen i Jesus. De vender ham ryggen og forhærder sig, dvs. gør sig hårde.

Når det sker, svarer Gud ikke igen ved autoritært at jage folk ind i Himlen. For Gud tager ikke mennesker med vold. Han fratager os ikke vores ansvar.

Forfatteren C.S. Lewis har udtrykt det med vendingen "The gates of Hell are locked from the inside" (Helveles porte er låst indefra). Hermed får han sagt den sandhed, at Helvede eller fortabelsen er en mulighed, som mennesket vælger ved at vælge Gud fra. Gud tilbyder forlig og evigt liv, men nogle vil ikke vide af ham som frelser og Herre. På den måde vælger de selv fortabelsen, låser sig selv inde så at sige.

Hvordan er fortabelsen?

At havne uden for det gode samvær med Gud kaldes i Bibelen at "gå fortabt", at "blive fordømt" og lignende. I Bibelens skrifter svælges der ikke i denne side af det kristne budskab. Men det står desværre skræmmende klart, at fortabelsens mulighed er virkelig.

I udgangspunktet har vi alle vendt Gud ryggen. Men Gud ønsker at frelse alle. I sin nåde har han derfor givet os Jesus som frelsesmulighed. Når et menneske bliver frelst, er det altså Guds ære alene, for det er ham, der skaber troen. Men når et menneske går fortabt, er det dets egen skyld. Det er den paradoksale virkelighed.

Fortabelsen er en del af det kristne budskab, som vi ikke rigtig kan forlige os med, og som kun sygelige typer kan finde fornøjelse i. For den kristne er Bibelens klare tale om fortabelsens mulighed en kilde til bekymring og uro på egne og andres vegne. Det er et emne, som vi ville ønske, at Jesus ikke havde sagt noget om. Eller vel rettere: at han havde dementeret. For det bekymrer os meget, at mennesker kan gå fortabt.

"Helvede" er ikke noget, kirken har fundet

på, for at skræmme mennesker til at omvende sig. Jesus siger udtrykkeligt, at vi kan gå fortabt, hvis vi stædigt nægter at tage imod Guds udstrakte hånd. Tilstanden borte fra Guds kærlighed beskriver han med forskellige rystende udtryk.

Han kalder det "at være bundet i mørket udenfor", mens der er fest indenfor (Matt 22,13), "gråd og tænderskæren i mørket" (Matt 13,42), "evig ild" (Matt 25,41), "Helvede" (Matt 10,28) og "evig straf" (Matt 25,46).

Fælles for disse udtryk er, at de beskriver en lidelsesfyldt tilværelse, hvor man er udelukket fra fællesskabet med Gud. I fortabelsen er mennesket skilt fra Gud, men hører ikke op med at eksistere og er konstant under hans vrede. Fortabelsen er en konsekvens af den hellige Guds straf overantro og ulydighed (Joh 3,36. Matt 10,28. 1 Pet 2,7f).

På gamle kalkmalerier fra middelalderen er Djævelen mange steder afbildet som en slags bestyrer af Helvede, der morer sig med at pine mennesker. Men det er ren og skær overtro. Bibelen taler aldrig om, at Djævelen skal have nogen overordnet stilling i Helvede. Tværtimod skal Djævelen selv dømmes til Helvede, som op-havsmanden til verdens oprør imod Gud.

Der er med andre ord ingen, der er mere bange for Helvede, end Djævelen er! Jesus siger, at den evige ild oprindeligt var bestemt som endestation for Djævelen og hans engle (Matt 25,41). Men på grund af syndefaldets tragedie kan mennesker også ende der. Og i tiden mellem Jesu opstandelse og Jesu genkomst – vores tid – kæmper Djævelen desperat for at rive mennesker med i faldet.

Fundament og vished i Jesus

Nogle kan med tanke på livets to udgange gå rundt i en konstant usikkerhed, mens andre slår sig til ro i en falsk sikkerhed. Men hensigten med det bibelske budskab er, at vi besinder os og finder det evige liv i Jesus alene, for "den, der tror på Sønnen, har evigt liv; den der er ulydig mod Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede bliver over ham" (Joh 3,36).

Jesus er kommet for at opsøge og frelse det fortabte, herunder dig og mig. ■

"Helvede" er ikke noget, kirken har fundet på, for at skræmme mennesker til at omvende sig

- 1 Jesu ord om, at man i opstandelsen "er som engle i himlen", er et svar på spørgsmålet, om man gifter sig i evigheden, og handler derfor ikke om, at mennesker bliver til engle i opstandelsen (Matt 22,30). Pointen i Jesu sammenligning mellem mennesker og engle er, at de begge er udødelige: "De kan jo ikke mere dø, for de er som engle" (Luk 20,36).

TEMA

Mellemtilstanden

AF BRIAN BJØRN NIELSEN

Når man dør, bliver legemet ofte lagt i graven, men hvor går sjælen hen, når den forlader legemet?

Brian Bjørn Nielsen, f. 1983
Bibelskolelærer i Kiabakari,
Tanzania – udsendt af LM
bbn@dlm.dk

Når døden lægger sin klamme hånd på vores kære, kan vi stå tilbage med mange spørgsmål. Det gælder måske ikke mindst børnene, men vi kan alle have brug for ærlige svar på spørgsmålene i mødet med døden: Hvor er bedstefar nu? Hvordan har han det? Skal vi nogensinde se ham igen?

Bibelen har meget at sige om vores evige håb. Sammen med hele den kristne kirke bekender vi med god grund: ”Vi tror på ... kødets opstandelse og det evige liv”. Fokus og omdrejningspunktet i Bibelens tale om det evige håb er opstandelsen, livet efter Jesu genkomst, hvor han vil oprejse alle mennesker legemligt, nogle til evigt liv, andre til evig fortabelse.

Men hvordan har bedstefar det lige nu? I denne artikel vil vi fokusere på det, som traditionelt er blevet kaldt *mellemtilstanden*. Et ord, der i sig selv vidner om, at her har vi at gøre med noget,

som er midlertidigt, som ikke varer ved, men som kun varer en tid. I dette tilfælde tiden mellem den legemlige død (vores dødsdag), og så opstandelsen på den sidste dag, dagen for *kødets opstandelse*, hvor Jesus kommer igen for at opvække alle døde og dømme levende og døde (ApG 24,15. 2 Tim 4,1).

Selve mellemtilstanden er ikke noget, der fylder så meget i Bibelen, for fokus i Skriftens tale om det kristne håb er som nævnt på opstandelsen. En del kan vi ikke udtale os om, men der er også en del, som Bibelen faktisk peger på.

En enhed af krop og sjæl

Inden vi ser på, hvad Bibelen siger om tiden efter døden, er det godt at gøre sig klart, at i Bibelen kan *døden* have tre forskellige betydninger: *legemlig død* (fx 1 Mos 5,5. ApG 9,37),

åndelig død (fx Kol 2,13. 1 Tim 5,6) og evig død (fx Åb 2,11; 21,8). Alle tre former for død er en følge af og en straf over synden (Joh 8,24. Rom 5,12; 6,23). Synden er altså dødens egentlige årsag.

Når et menneske dør legemligt, sker der det unaturlige, at sjæl og legeme adskilles.¹ Unaturligt, fordi det går imod skabelsens hensigt. Som mennesker er vi skabt som en enhed af krop og sjæl, og det var ikke meningen, at denne enhed skulle brydes.

Det er derfor ikke bibelsk at opfatte sjælen som den sande og vedvarende del af mennesket. For Gud skabte Adam og Eva med det formål, at de skulle leve evigt som hele, fysiske personer med krop og sjæl. Men ved deres synd kom synden – og dermed døden – ind i Guds gode skaberværk (1 Mos 1-3), og døden adskiller sjælen fra legemet.

Men efter den universelle opstandelse vil alle mennesker igen være hele personer med sjælen forenet med det opstandne legeme (Joh 5,28f; 11,24) – for evigt. De troende i Kristus vil leve på Den nye jord (Åb 21,1-7), mens de, der ikke har levet i troen på Jesus, vil blive kastet i Ildseeren, som er "den anden død", dvs. evig død, fortabelse (Åb 20,11-15; 21,8).

Døden er adskillelse

Flere eksempler fra Bibelen viser, at den legemlige død er en adskillelse af legeme og sjæl, og vi skal se på nogle af dem. Når "sjæl" og "ånd" anvendes i de følgende eksempler, er betydningen i denne sammenhæng den samme.

I Prædikerens Bog mindes vi om at huske på vores skaber i ungdommens dage, før døden indtræffer, altså "før støvet vender tilbage til jorden, hvor det var, og livsånden vender tilbage til Gud, som gav den" (Præd 12,7).

Adams legeme blev formet af jord/støv² (1 Mos 2,7), og ved døden skal det vende tilbage til den jord, det er taget af. Sjælen vender deri-

mod tilbage til Gud, som gav den.

Vi læser, at Benjamins fødsel medførte modrens død: "Lige før Rakel udåndede – for det kostede hende livet ..." (1 Mos 35,18). På hebraisk står der: "Da hendes sjæl fór ud – for hun døde ...". Det viser, at ved døden forlader sjælen legemet.

I Matt 27,50 hører vi Jesu død omtalt, som at han "opgav ånden". Det kunne også oversættes med, at han lod ånden gå, for ved døden forlader ånden legemet. Det samme ser vi ved Stefanus' død, hvor han beder Herren Jesus tage imod hans ånd (ApG 7,59).

I Første Kongebog 17 hører vi, at enkens søn dør, og da Elias beder om, at han må blive levende igen, lyder bønne: "lad dog drengens sjæl vende tilbage!" (17,21; DO1931). Herefter opfylder Gud sin profets bøn: "Drengens Sjæl vendte tilbage, så han blev levende" (17,22; DO1931). Da Jesus opvækker Jairus' datter, hører vi noget tilsvarende: "Da vendte hendes ånd tilbage, hun stod straks op" (Luk 8,55).

Vi ser altså, at sjælen forlader kroppen ved døden – og ved dødeopvækkelser sker der det, at sjæl og legeme igen forenes.

En bevidst tilstand efter døden

Efter den fysiske døds indtræden bliver legemet ofte lagt i graven, men hvor går sjælen hen, når den forlader legemet?

Bibelen viser, at allerede i dødsøjeblikket sker der en adskillelse mellem troende og ikke-troende. Om de ikke-troendes sjæle står der, at de i mellemtilstanden er "i fængsel" (1 Pet 3,19) og holdes i "forvaring til straffen på dommens dag" (2 Pet 2,9) på et pinested uden mulighed for slippe væk (Luk 16,19-31).

De troendes sjæle er i mellemtilstanden i en bevidst tilstand af velsignelse og glæde over fællesskabet med Herren. De er klar over, at de er hos Gud (Åb 6,9-11³); de er sammen med Jesus (ApG 7,59) i Paradis (Luk 23,43), hvor de

Når et menneske dør legemligt, sker der det unaturlige, at sjæl og legeme adskilles

FOTO: FREEPIK

Den bibelske tale om døden som søvn sigter bl.a. til kroppen, som lægges i graven. Legemet sover i graven, mens sjælen er i en bevidst tilstand i saligheden hos Herren, indtil han opvækker legemet og genforener det med sjælen på opstandelsens dag.

hviler "efter deres møje" (Åb 14,13) og tager del i lovsangen af Gud og Lammet (Åb 7,9-15). Paulus taler om, at det at bryde op fra legemet og være sammen med Kristus "er langt det bedste" sammenlignet med fortsat liv her på jorden (Fil 1,23. 2 Kor 5,8).

Denne mellemtilstand for de troendes sjæle er det, vi ofte beskriver som Himlen, det sted, hvor de troende efter den legemlige død er sammen med Jesus. Bibelen beskriver det med ord som "Paradis" (Luk 23,43) og "Abrahams skød" (Luk 16,22).

Der kan være en tendens til at bruge *Himlen* som en samlebetegnelse for både mellemtilstanden og tiden efter opstandelsen, og det tror jeg, vi skal være forsigtige med. Lad os skelne mellem Himlen (mellemtilstanden) og Den nye jord (opstandelsen). Blander vi det sammen, får vi nemt gjort mellemtilstanden til "vort evige hjem". Det er den ikke!

I *mellemtilstanden* vil vores sjæl og legeme være adskilt, men det er – Gudskelov! – en af-

De troendes sjæle er i mellemtilstanden i en bevidst tilstand af velsignelse og glæde over fællesskabet med Herren

grænset tid. På forunderlig og for os ubegribelig måde opretholder Gud ikke bare sjælen, men også legemet i mellemtilstanden, så han i *opstandelsen* kan forene sjælen med et opstandelseslegeme, som både er identisk med og alligevel forskellig fra det legeme, der blev lagt i graven (1 Kor 15).⁴

Og med sjælen genforenet med dette forvandlede legeme skal vi få lov at gå ind til vores evige hjem, Den nye jord. Her vil Himlen, Guds sted, være kommet til jorden, og Gud selv vil bo og være hos menneskene (Åb 21,1-3). Her skal vi leve evigt uden synd og uden syndens konsekvenser, for "efter hans løfte venter vi nye himle og en ny jord, hvor retfærdighed bor" (2 Pet 3,13).

Misforståelser

I forbindelse med talen om mellemtilstanden er der opstået forskellige mere eller mindre kendte former for vranglære, hvoraf jeg vil nævne to.

Den nok mest kendte er Romerkirkens lære

om skærsilden som et renselsessted. Den går ud på, at Kristus har lidt for vores synders evige straf, hvorimod den timelige straf må bæres af mennesket selv i skærsilden, før det kan gå ind til saligheden.

Men hermed sættes menneskets præstation ind som en del af grundlaget for syndernes forladelse. I modsætning til Skriften, som kun giver én eneste grund til, at synder kan forlades: Kristi ene offer for alle (Hebr 9,26).

Et menneske vil aldrig kunne betale for sine synder, men Kristus har betalt for alle vores synder, og derfor kan han sige til røveren på korset: "I dag skal du være med mig i Paradis." Den troende har ikke noget behov for at blive rensset efter døden, for han er allerede rensset for al synd ved Jesu blod (1 Joh 1,7).

Den anden vranglære er læren om sjælesøvn (*psychopannychism*⁵), som blandt andet Syvendagsadventisterne lærer. Denne lære går ud på, at den afdødes sjæl er i en *ubevidst* tilstand af søvn indtil opstandelsen, men det må afvises på grundlag af nogle af de henvisninger, vi allerede har set på (Fil 1,23. Luk 23,43. Åb 6,9-11).

Det er ganske vist rigtigt, at døden ofte omtales som søvn i Bibelen.⁶ Men med denne sprogbrug peges der frem mod opstandelsen, hvor de døde skal opvækkes, ligesom en sovende vækkes af sin søvn. For Herren er døden blot som en søvn, hvorfra han kan vække os igen. Dette syn får vi som kristne også lov at have på døden: Vi behøver ikke frygte den mere, end vi "frygter" det at tage en lur.

Med den bibelske tale om døden som søvn sigtes der også til kroppen, som lægges i graven. Legemet *sover* i graven, mens sjælen er i en *ubevidst* tilstand i saligheden hos Herren, indtil han opvækker legemet og genforener det med sjælen på opstandelsens dag.

Hvis man omtaler mellemtilstanden som søvn *uden* bevidsthed, vil det derfor, udover at gå imod klare skriftsteder om bevidsthed i

mellemtilstanden, også frarøve de kristne den trøst, som netop ligger i, at vi skal være sammen med Jesus – og være klar over det!

En virkelighed med trøst

Tilbage til indledningens spørgsmål: Hvor er min afdøde bedstefar nu? Uanset om spørgsmålet stilles af børn eller voksne, må vi få lov til – på det "niveau", som spørgeren nu er på – at række dem trøsten og håbet i det, vi her har været inde på: at alle de, der er i Kristus, er sammen med ham – om de lever eller dør!

Selvom bedstefars krop stadig er i graven, vil han blive oprejst, når Jesus vender tilbage. Vi behøver ikke bekymre os om hans nuværende tilstand, for hvis han kendte Frelseren, så er han sammen med ham nu og har det bedre, end han nogen sinde har haft det før.

For den troende er døden blevet en vinding, fordi han gennem døden får lov at bryde op og være sammen med Jesus. Og endnu bedre: En dag kommer Jesus igen, og da skal den krop, vi nu har lagt i graven, forvandles og oprejses til evigt liv i den fuldendte betydning, og vi skal få lov at gå ind til herligheden på Den nye jord sammen med bedstefar.

Det er ikke kun til trøst for børnene, men for hele menigheden. Som Paulus siger: "Trøst derfor hinanden med disse ord" (1 Thess 4,18). Hvilke ord? Ordene om, at de døde i Herren er hos Herren, og om, at han en dag kommer igen for at opfylde sit løfte om nye himle og en ny jord. Den dag skal vi "blive ligesom han, for vi skal se ham, som han er" (1 Joh 3,2).

Når sjælen forenes med det herliggjorte opstandelseslegeme (Fil 3,21), og vi får lov at gå ind til herligheden på Den nye jord, hvor synden og dens konsekvenser for altid er lagt bag os, da skal vi få lov at høre de ti bud som løfter! Da skal jeg aldrig have andre guder end Herren; jeg skal aldrig misbruge hans navn osv. Lad os trøste hinanden med disse ord! ■

- 1 Jeg går i det følgende ud fra den traditionelle kristne forståelse af mennesket som en enhed bestående af legeme og sjæl. En forståelse, som fx kommer frem i Den athanasianske trosbekendelses anvendelse af sjæl og legeme som de to konstituerende dele af den menneskelige natur (stk. 30 og 35), ligeledes i forklaringen til første trosartikel i Den lille katekismus, og som også bekræftes af Jesu ord i Matt 10,28.
- 2 På hebraisk er ordet, der er oversat med "jord" i 1 Mos 2,7 og med "støv" i Præd 12,7, det samme.
- 3 Det er bemærkelsesværdigt, at de sjæle i Åb 6,9-11, som er hos Gud i mellemtilstanden – i en tilstand, der overgår alt, hvad de tidligere har erfaret – har én bøn til Gud: "Hvor længe?". De salige sjæle venter på, at hele Kirken skal samles, på genkomsten og på opfyldelsen af Guds løfter om nye himle og en ny jord, hvor de igen skal få lov at blive forenet med deres legeme.
- 4 Se Aksel Valen-Sendstad: *Kristen troslære*, Lohse 1990, s. 186
- 5 Se Francis Piepers omtale i *Christian Dogmatics*, vol. 3, Concordia Publishing House 1953, s. 512
- 6 Fx Dan 12,2. Matt 9,24; 27,52. Joh 11,11. ApG 7,60; 13,36. 1 Kor 11,30; 15,6.18.20.51. 1 Thess 4,13-15

HORISONT

SPALTEN, HVOR REDAKTIONENS MEDLEMMER VIL FORSØGE AT SÆTTE AKTUELLE OG PRINCIPIELLE FORHOLD IND I EN STØRRE SAMMENHÆNG.

SPALTEN VIL OGSÅ INDEHOLDE PASSAGER FRA DEN KIRKELIGE DEBAT OG KLIP FRA FORSKELLIGE BLADE OG AVISER.

Meningsfuld tjeneste blandt børn

Er der noget, der kan få sindene i kog og bølgerne til at gå højt, så er det, når der bliver diskuteret mænds og kvinders plads og tjeneste i menigheden. Det er ikke de debatter, der er mit ærinde i denne artikel. Jeg vil derimod blot henlede opmærksomheden på en måske overset tjeneste, som ofte står med for få tjenere. Og vel at mærke en tjeneste, som også kvinder med frimodighed kan deltage i.

Det er måske en tjeneste, som kvinder tilmed er blevet givet evner og nådegaver til i større mængde og hyppighed end mænd (hvis man overhovedet kan tale om nådegaver på den måde; og det er desuden kun en påstand fra min side). Jeg tænker på opgaven med at forkynde evangeliet om Jesus for børn og unge og oplære dem i den kristne tro. Aktuelt er der også brug for flere medarbejdere i børnearbejdet – på lejre, i klubber og til børnekirke.

Her er der ingen grund til at være i tvivl; her kan kvinden

være med i en meget *vigtig* opgave i Guds rige. Og dog er det måske alligevel en meget lidt prestigefyldt tjeneste, selv om det forhåbentligt ikke er prestige, vi går efter.

For i Guds rige må vores fokus være et andet sted: Vi er alle lemmer på samme legeme, og ingen legemsdel kan klare sig uden de andre. Og i alle tjenester gælder det, at vi kan så og plante og vande og gøde, men væksten er Guds.

At forkynde for børn og være med i børnearbejdet er absolut et så-arbejde. Derfor vil jeg dele en tankevækkende sætning med jer: "Bedøm ikke hver dag efter det, du høster, men efter de frø, du sår" (Robert Louis Stevenson). Et citat, der har hængt på mit køleskab i årevis. Til opmuntring eller formaning.

For frugterne kan ikke høstes umiddelbart. Måske får vi dem aldrig at se. Derfor skal der ikke måles på høsten, men på det, der bliver sået. Af egen erfaring kan der dog høstes

andre frugter, såsom opmærksomhed og iver fra børnene og taknemlighed fra forældre.

Vi må ikke tænke for småt om tjenesten med at forkynde for børn, heller ikke i hjemmet. Det kan vi også se af det, Paulus skriver til Timotheus: "Men du, bliv ved det, du har lært og er blevet overbevist om! Du kender dem, du har lært det af [bl.a. hans mor og mormor! - 2 Tim 1,5], og fra barnsben [!] kender du De hellige Skrifter, der kan give dig visdom til frelse ved troen på Kristus Jesus" (2 Tim 3,14f).

Vi kan være med til at så frø i børnene, så der udvikles en kæmpe rod, der næres fra rindende bække fyldt med det levende vand.

Og efter lørdagens havearbejde, hvor en busk skulle rykkes op, så er konklusionen, at et frø, der har fået næring gennem lang tid, og har dannet en rod og et stort rodnet, kan være svær, ja, så at sige umulig at få op.

Ruth Vatne Rasmussen

Der skal ikke måles på høsten, men på det, der bliver sået

Mangelsygdomme i dagens forkyndelse

AF THOMAS BJERKHOLT. OVERSAT AF KRISTIAN SØNDERGAARD LARSEN

Hvad siges der fra landets prædikestole? Hvad mangler der? Hvad lyder forkert? Her er nogle af mine observationer ...

Der mangler ikke visioner og drømme hos norske kirkeledere og forkyndere. Længslen efter vækkelse og generobring af landet for Kristus er stærk. Der proklameres dristige mål for talmæssig vækst. Vi arrangerer konferencer, som skal udvikle bedre ledere, og menigheder analyserer deres kvaliteter på otte vitale områder.

Nogle taler for nye og enklere strukturer. "Profeter" taler om store vækkelser, som skal komme. Der kaldes til bøn for land og folk. Meget af dette er godt og fint. Bagtæppet er jo nøden, som vi kender på grund af den stagnation og faktiske tilbagegang, som finder sted for kristen tro i vores land. Men så spørger jeg af og til mig selv: Hvilke visioner er gudgivne, og hvilke er menneskeværk? Og: Taler profeten virkelig fra Herren, eller er det egne ønskedrømme, som kommer til udtryk?

Jeg efterlyser et større fokus på det, som er og bliver fundamentalt for enhver kirke: en sand forkyndelse af Guds Ord. Hvad lyder der fra landets prædikestole? Tales der sandt om Her-

ren, om hans vej og vilje med os? Jeg er bange for, at meget af dagens forkyndelse mangler tilstrækkelig bibelsk substans, målt i forhold til det program, som apostlen Paulus proklamerer for enhver menighedsleder: "alt, hvad der er Guds vilje" (ApG 20,27). Hvad mangler der? Hvad lyder forkert? Her er nogle af mine observationer.

Et utilstrækkeligt gudsbillede

Guds nåde og kærlighed lyder stærkt og klart fra landets talerstole. Godt! "Kristendom er i sin sum kærlighedens evangelium", har vi lært. Gud er kærlighed! Åh, hvor vi trænger til at høre det – igen og igen. Men ensidigheden dominerer.

Der siges, at Gud ikke vil dømme nogen. Der tales næsten aldrig om Guds vrede over synden. Og hvor ofte præciseres det, at Guds nådige kærlighed, den, som frelser fra dom og død, er eksklusivt bundet til troen på Jesus? Der er grund til at minde om, at Johannes, kærlighedens apostel, er den, der stærkest understreger dette i NT.

Thomas Bjerkholt, 1946-2015

Teolog, forfatter og præst, Trondheim, Norge

FOTO: FREEPIK

Hvis vi ikke vil videregive Jesu formaninger og hårde ord, er vi måske i færd med at gøre Jesus til en "tam løve", sådan som C. S. Lewis formulerer det.

"Den, der tror på Sønnen, har evigt liv; den, der er ulydig mod Sønnen, skal ikke se livet, men Guds vrede bliver over ham" (Joh 3,36).

Paulus lærer os, at Gud er både god og streng (Rom 11,22). Derfor hviler der en hellig alvor over forkyndelsen af evangeliet i NT. Herrens folk kaldes til guds frygt. For evangeliets baggrund er den hellige Guds vrede over en falden slægt.

Jeg kan savne dette i meget af dagens forkyndelse, ikke kun i liberale kredse, men lige så meget i karismatiske sammenhænge. Det er et

spørgsmål, om ikke populære udtryk som "Vores Gud er i godt humør", "Gud er en storsindet Gud" og lign. kan underminere den alvor, som mødet med Den Hellige kræver. I velment iver efter at få Guds godhed frem, kan man havne i en underbibelsk forkyndelse og et utilstrækkeligt og ufarligt Guds billede.

Sammenblanding af skabelse og forløsning

I en artikel i *Fast Grunn* for noget tid siden påpeger Egil Sjaastad det, vi ofte kan høre – ikke mindst i radioandagterne: Der skelnes ikke mellem Guds kærlighed til sin faldne skabning og hans kvalificerede nåde i Jesus Kristus.

Der sker en sammenblanding, som kan skabe en skæbnesvanger uklarhed hos tilhøreren. Ja, Gud er god mod de utaknemmelige og onde, han elsker sine fjender, han lader sin sol stå op over onde og gode og lader det regne over retfærdige og uretfærdige. Skaberens omsorg for sit skaberværk og længsel efter sine skabninger må lyde klart og rent.

Men så bliver det forkert, når det uden forbehold siges, at "du er godtaget af Gud, sådan som du er". Hvis dét er sandt, er kaldet til omvendelse og troen på frelsen i Kristus jo helt unødvendig. For er vi frelst, sådan som vi er, frelst i og med vores fødsel? Gid det var så vel! Men NT lærer os omvendelsens og troens vej, at frelsen og nåden er eksklusivt bundet til soningen i Kristus.

Derfor er det sådan, at Gud elsker os, på trods af det vi er, og han elsker os, hvor vi er, men vi er ikke godtaget og benådet, før vi kommer til Sønnen: "Den, der har Sønnen, har livet; den, der ikke har Guds søn, har ikke livet" (1 Joh 5,12).

Omvendelse, tro og dåb må forkyndes sammen, sådan at tilhørerne sættes i bevægelse mod evangeliets nåde. Desværre er kaldet til omvendelse ofte svagt, og dåbens nåde bliver mange steder mere en sovepude.

Jeg spurgte for noget tid siden en mand, hvorfor hans menighed synes at være i stilstand mht. tilslutningen til gudstjenesten. "Hvordan kan der ske en vækst, når præsten understreger, at alle er kristne?" lød hans tankevækkende svar.

Bonhoeffers advarsel mod den "billige nåde" er desværre stadig lige så aktuel. Og en af hans vigtige pointer i den sammenhæng må vi have med. Den billige nåde berører mennesket Kristus selv, for det er kun i efterfølgelsen og på lydighedens vej, vi ligedannes med ham. Kristus møder os altid der, hvor vi er. Men han er for god til at lade os *forblive* på samme sted! Følg mig! Synd ikke mere!

Mangelfuld forkyndelse af loven

Der lyder slagord om radikalt inkluderende menigheder og om en nåde uden grænser. Jeg fornemmer en frygt for at forkynde loven, Guds hellige vilje, for ikke at støde nogen.

Der breder sig en teologi, som lærer, at Ånden alene skal lære mennesket om Guds vilje; vi skal ikke "komme med pegefingern". Men hvad så med Jesu undervisning i Bjergprædiken? Hvad med de paulinske formaninger til et heligt liv?

Bjergprædiken lyder både til disciplene og folket (Luk 6,17). Kan nogle have følt sig dømt? Han forkynder omvendelsens nødvendighed og advarer mod ulydighedens konsekvenser (Luk 13,1-5). Han lærer folket, at den, som praktiserer uret, dvs. lever i strid med Guds vilje, kan gå fortabt (Luk 13,27). Han løber ikke efter den rige unge mand og sætter sig ned for at forhandle med ham om enklere betingelser, nej, han lader ham gå (Luk 18,23). Var dét så kærligt?

Og hvad har de fraskilte følt i deres hjerte, da han underviste om Guds vilje for ægteskabet (Matt 19,1-8)? Jesus forkyndte en jernhård dom over farisæerne (Matt 23). Måske forbedrede dette mange til troens vej, sådan som vi læser om det senere: "Også en stor gruppe præster blev lydige mod troen" (ApG 6,7).

Nikodemus åbnede sit hjerte for Jesus. Og det til trods for Mesterens raseri mod vekseleterne, som der berettes om i kapitlet forinden (Joh 2-3).

Jeg spørger mig selv: Er vi i færd med at gøre Jesus til en "tam løve", sådan som C. S. Lewis formulerer det?

I brevene i NT ser vi, at Guds bud og vilje forkyndes for de troende, både som opmuntrende

formaning og med advarende fortegn, sådan som vi fx læser det i Efeserbrevet 5,1-20: Guds vrede vil ramme de ulydige, siger apostlen. Disse toner er sjældne i dag.

Exit kirketugt

Jesus kalder sin menighed til at udøve det, som traditionelt har været kaldt *kirketugt*. Når en kristen efter gentagne formaninger ikke vil omvende sig, skal han bindes i sin synd og "i dine øjne være som en hedning og en tolder" (Matt 18,17).

I sin kommentar til Matthæusevangeliet skriver professor Hans Kvalbein bl.a. dette til den sag: "Ordene bør ikke på nogen måde opfattes som en slags 'judaiserende' afvigelse fra Jesu budskab om den grænseløse tilgivelse. En sådan modsætning har Matthæus i hvert fald ikke set."

Men dét gør mange i dag. Man lader en ubibelsk og misforstået forståelse af, hvad Guds kærlighed indebærer, forlede en til at eliminere kirketugten. Men Paulus følger her op på Jesu undervisning. Vi skal faktisk dømme de troende, som praktiserer et liv i synd, og ikke "spise med dem", lærer han (1 Kor 5,9-13).

Det er baggrunden for den klassiske lære om kirketugt, dvs. at mennesker, som *fastholder* et liv i åbenbar synd, må formanest og – i sidste instans, udelukkes fra nadverfællesskabet.

Sådan er det formuleret i *Gudstjenestebog for Den Norske Kirke*: "Hvis præsten finder, at pastorale og kirkelige hensyn tilsiger det, kan personer, som lever i åbenbar strid med kristen tro og moral, nægtes adgang til nadveren" (s. 15).

Desværre er dette blevet en sovende bestemmelse og en glemt praksis i de fleste kirkesamfund i dag. Så bliver faren ved et liv i åbenbar synd fortiet. Vel kan det være, at kirketugt er blevet udøvet på en forkert og ufølsom måde. Men misbrug ophæver ikke brug. Så har alle vi, som er sat til at forkynde og lede, brug for at bede om visdom, så vi i vores tjeneste og undervisning magter den rette balance mellem mildhed og myndighed, følsomhed og fasthed. ■

Desværre er kaldet til omvendelse ofte svagt, og dåbens nåde bliver mange steder mere en sovepude

FOR TROEN

Blinde vinkler

AF KNUT KÅRE KIRKHOLM. OVERSAT AF ANNE MARIE JENSEN

Hvad er blinde vinkler? Og har vi i vores tid nogle særlige blinde vinkler i de kristne miljøer? Jesus taler om, at vi trænger til at se os selv og Gud med et sandt blik.

Knut Kåre Kirkholm,
f. 1982

Lektor på Fjellhaug Internasjonale Høgskole og redaktør af Fast Grunn
kkirkholm@fjellhaug.no

Du har måske oplevet det samme som jeg: at høre lyden af en frygtelig tuden, når du er i gang med at skifte vognbane på motorvejen. Eller måske er det dig, der dytter. Begge dele er skræmmende. Blinde vinkler! Pulsens stiger voldsomt, og det tager lang tid at komme ned på sin normale hvilepuls igen.

Blinde vinkler er årsag til både trafikuheld og -ulykker. Og det store problem med blinde vinkler er netop, at de er blinde. Det handler om ikke at se, og det handler om de konsekvenser, det medfører. Nogle gange er de fatale.

Blindhed som menneskets udgangspunkt

Bibelen taler meget om blindhed. Forskellige varianter af ordet *blind* og blindhed forekommer ca. 90 gange. Ofte handler det naturligvis om fysisk blindhed. Men i en stor del af tilfældene er der tale om en anden form for blindhed – ånde-

lig blindhed. En sådan blindhed er dødelig, og kun et guddommeligt indgreb kan redde den, der er åndelig blind.

Helt grundlæggende bruges blindhed til at beskrive menneskets udgangspunkt over for Gud. Vi er af naturen født blinde og ude af stand til at se klart: "... dem, der ikke tror; deres tanker har denne verdens gud blindet, så de ikke ser lyset, der stråler fra evangeliet om Kristi herlighed, Kristus, som er Guds billede" (2 Kor 4,4).

Når man registrerer blinde og svagtseende, anvender man fem kategorier, og det er først, når vi kommer til den femte og sidste kategori, at man taler om helt manglende synsevne. Det er denne blindhed, som beskrives i verset – total blindhed. Og når Bibelen ovenikøbet beskriver Kristi herlighed som en herlighed, der overgår solen (jf. ApG 26,13. Åb 21,23), giver det bare metaforen yderligere kraft.

I en sådan situation findes der kun én redning, og det er hjælp udefra. Gang på gang taler Bibelen derfor om, at Herren er den, som "giver de blinde deres syn igen".

Blindhed som selvbedrag

Beretningen om helbredelsen af den blindfødte glider over i en teologisk stridssamtale om, hvem Jesus er. Manden, som først blev helbredt, får derefter et nyt møde med Jesus og kommer til tro på ham. Da siger Jesus: "Til dom er jeg kommet til denne verden, for at de, der ikke ser, skal komme til at se, og de, der ser, skal blive blinde" (Joh 9,39).

Dette udsagn fra Jesus kan for os danne overgangen til en ny side ved Bibelens tale om blindhed. For når Jesus siger, at "de, der ser, skal blive blinde", så forstår nogle af farisæerne, som står der, at han henviser til dem og tænker:

"måske vi også er blinde?"

Jesu svar er ikke til at misforstå: "Var I blinde, havde I ikke synd. Men nu siger I: Vi ser; i synd er og bliver I" (Joh 9,41).

Jesus er ikke ude på at sige, at den blinde er uden synd, men at den "blinde", som tror, at han "ser", er uendelig meget længere ude. Og det er egentlig det, vi mener, når vi taler om blinde vinkler. For det at have en blind vinkel betyder ikke, at man er blind – det betyder, at man ikke ser, når man tror, man ser.

Farisæerne er dem, Jesus først og fremmest omtaler som blinde. Men den tekst, som måske oftere citeres, er brevet til menigheden i Laodicea: "Siden du siger: Jeg er rig, jeg har samlet til huse og mangler intet, og du ikke ved, at hvis nogen er elendig og ynkelig og fattig og blind og nøgen, er det dig" (Åb 3,17).

Her får vi tydeliggjort kontrasten mellem,

Det at have blinde vinkler betyder ikke, at man er blind, men at man ikke ser, når man tror, man ser.

*At vi bliver klar
over vores blinde
vinkler, vil være til
stor gavn for vores
relation til andre
mennesker*

hvad de tror om sig selv, og hvad de er i Guds øjne. At rigdommens bedrag har noget med sagen at gøre, er svært at komme udenom. Det giver også mening at tolke rigdommen som åndelig rigdom. Men det hele er et selvbedrag. Menigheden beskrives som lunken, en tilstand, som indebærer, at man har samme temperatur som omgivelserne.

Overført til os selv er det en virkelig alvorlig diagnose. Problemet for menigheden i Laodikea er, at de ikke kender til deres egen tilstand. Og det er jo netop problemet med en blind vinkel. Man er ikke selv klar over den fare, der lurar. Det er en potentiel dødelig tilstand.

Sådan en tekst kalder os ind foran Gud. Her må de ubehagelige spørgsmål stilles: Er vi smittet af samme selvbedrag? Er vores åndelige temperatur bare blevet den samme som omgivelsernes?

Personlige blinde vinkler

Vejdirektoratet nævner på sin hjemmeside en række faktorer, som påvirker omfanget af de blinde vinkler: højden på chaufføren, indstillingen af spejlene osv., og en bus har fx helt andre blinde vinkler end en mikrobil.

Mange af disse faktorer kan vi overføre til de blinde vinkler, vi kan have som kristne. Både som enkeltpersoner og som fællesskab sidder vi i forskellige "biler". Det medfører, at vores blinde vinkler ikke altid er de samme.

De fleste af os har nogle blinde vinkler. Det kan være alt fra uskyldige små uvaner eller "kæpheste" til yderst problematiske personlighedstræk.

Collin Hansen, der er redaktør for *The Gospel Coalition's* hjemmeside, skrev i 2015 bogen *Blind Spots*. Her identificerer han kristne i tre kategorier: den medfølelse (the Compassionate), den modige (the Courageous) og den dedikerede (the Commissioned).

Pointen er, at kristne er forskellige, og at det kan skabe spændinger imellem os i et fællesskab. Nogle har en personlighed og en bagage, som gør, at de foretrækker at dvæle ved den medlidende Jesus, som tilgav kvinden, der blev grebet i hor (Joh 8,1-11) fremfor at dvæle ved

den retfærdige og modige Jesus, som væltede handelsboderne i templet (Joh 2,13-22). Andre er så optagede af evangelisering og at nå ud til nye, at de aldrig åbner så meget som en bog om dyb teologi, kirkehistorie osv. (*Blind Spots*, s. 16).

Ingen af os har disse egenskaber i rigtig balance. Det medfører, at vi alle har nogle slagsider og nogle blinde vinkler.

Den medlidende kan blive for optaget af at placere skylden for alt det, som er galt i verden; eller ende med at gå på kompromis med sandheden for at undgå at støde nogen.

Den modige derimod kan ende med at gøre ethvert spørgsmål til en kamp på liv og død og er tilbøjelig til at tromle selvsikkert frem med sine argumenter. Ved at identificere fjender på alle gadehjørner kan den modige skabe en frygtkultur omkring sig og dermed binde andres samvittighed på en usund måde.

Man kan også nemt blive hård og ukærlig – medlidenheden og nåden drukner i jagten på sandheden. Et harmonisk møde mellem tro og sandhed og mellem retfærdighed og fred (Sl 85,11) er en vanskelig øvelse; en øvelse, som kun Herren selv magtede (se Joh 1,14 – "fuld af nåde og sandhed").

Den dedikerede kan blive så ivrig i jagten på at finde muligheder for at nå ikke-troende, at han ender med at indgå alliancer med kulturen, som mere ligner synkretisme (religionsblanderi, *red.*) end kontekstualisering (at målrette budskabet til en bestemt sammenhæng, *red.*). Forkyndelsen kan blive mere terapeutisk end evangelisk, og kirken kommer mest til at ligne et åndeligt indkøbscenter. "De gamle stier" (jf. Jer 6,16) bliver noget, man hånlige ler ad.

En anden fare for den dedikerede er, at man bliver så dedikeret for "sagen", at man helt glemmer sig selv og sine egne, og udbrændthed og ødelagte familierelationer bliver smertefulde konsekvenser.

Ovennævnte er ikke en udtømmende beskrivelse af kristne typer, men det er skrevet for at gøre os bevidste om, at vi er forskellige. På den måde forstår vi bedre både andre og os selv. At vi bliver klar over vores blinde vinkler, vil være

til stor gavn for vores relation til andre mennesker. Det kan hjælpe os til at indstille spejlet, justere sædehøjden og gøre os bevidste om at tjekke vores blinde vinkler regelmæssigt. Ikke mindst fordi de mest alvorlige ulykker på baggrund af blinde vinkler rammer "de svageste trafikanter".

Kulturelle blinde vinkler

Vi er alle børn af vores tid, hedder det. Tidsånden og den fare, den repræsenterer, er en stor udfordring for os kristne: "Og *tilpas* jer ikke denne verden, men lad jer forvandle, ved at sinde fornyes, så I kan skønne, hvad der er Guds vilje: det gode, det som behager ham, det fuldkomne" (Rom 12,2).

På græsk bruges udtrykket "schematizo". Vores ord "skema" er afledt deraf og kan måske hjælpe vores forståelse af "tilpas". Vi formaner altså til ikke at blive som det mønster og den figur (eller skema), som denne verden repræsenterer. Udtrykket, som her oversættes med "verden", er på græsk et ord, som også kan betyde "tidsalder". I den frie engelske oversættelse *The Message* kan vi læse: "Bliv ikke så tilpasset med din kultur, at du passer ind i den uden overhovedet at tænke".

Et sådant bibelvers kan misbruges til at omfatte alt ved den menneskelige kultur, så vi bliver bange og distancerer os fra kunst, kultur og kreativitet. Så er vi i fare for at ende i en dualisme, som ligner gnosticisme mere end kristendom.

Klassisk kristen teologi lærer os, at alt det, som har eksistens, har noget godt i sig, for eksistens er godt i sig selv. Det er jo per definition afledt af Gud, som er eksistens i sit væsen. Desværre kan det, som har eksistens, være skævt og perverteret og brugt i den ondes tjeneste, uden at det er ondt i sig selv.

Når jeg her taler om tidsånden, skal vi gå lidt længere end at tale om kulturudtryk. For selve udtrykket "tidsånd" betegner ifølge ordbogen "den tankegang, som er typisk for en bestemt tid". Det er en god definition. Og udfordringen med tidsånden er, at den ubevidst er den linse, vi betragter verden igennem.

Noget af det, som de fleste af os kan genkende sig selv i, er vor tids individualisme. Det får en række konsekvenser også i vores menighedsliv. Det handler om at finde ud af, hvad jeg foretrækker, og være med dét sted

Det medfører, at det ikke er så enkelt at pege på, hvad der er vores blinde vinkler. Dog kan vi pege på nogle træk i vores tid, som gør sig gældende også i vores kristne kultur.

Individualisme

Noget af det, som de fleste af os kan genkende sig selv i, er vor tids individualisme. Idealet er at være selvstændig og uafhængig. Jeg selv og mine præferencer er styrende.

Det får en række konsekvenser også i vores menighedsliv. Særligt i byerne er folk mobile, og menighedsshoppping er for længst et etableret begreb. Det handler om at finde ud af, hvad jeg foretrækker, og være med dét sted.

Nu må det være i orden at tænke sig lidt om og prøve sig lidt frem, når man skal finde en menighed. Men der sker let det, at man bliver rodløs og ikke formår at slå sig ned noget sted. Dem, som har Facebook, ved, hvad der ofte ligger i udtrykket "måske", når vi modtager folks respons på en invitation – "Jeg kommer, hvis der ikke dukker noget om, der er mere interessant". Græsset kan være grønnere et andet sted.

Man kan måske beskrive det som en vægring mod at forpligte sig. Man vil holde alle døre åbne; hele tiden. Problemet er, at det bliver vanskeligt at opbygge et fællesskab, hvis alle vil leve med løse teltplokker. Frivillighedskulturens dramatiske nedgang spreder sig hurtigt ind i kristne sammenhænge. At vi ovenikøbet ofte-

Teologiske impulser bevæger sig hurtigt mellem miljøer, man i udgangspunktet skulle tro stod meget langt fra hinanden

re tager på weekend og ferie, gør det ikke mere enkelt. Har vi for travlt til at deltage i velgørenhed og frivilligt arbejde?

Æstetik frem for indhold

Angående menighedsshoppingen har jeg bemærket en tendens, som religionsforskere påpeger. For det viser sig, at kriterierne for valg af menighed ikke i så høj grad er knyttet til teologi som til form. Så længe lovsangen er god, er kvaliteten af forkyndelsen ikke så vigtig. Det viser sig, at det er lettere at holde på folk, hvis rammen er tiltalende, end hvis indholdet er det.

Grunden hertil kan vi så spekulere på. Men det passer fint med en anden tendens, nemlig øget fokus på æstetik. Behovet for tiltalende æstetiske udtryk er øget, og dette gælder to retninger, enten en liturgisk og kirkelig variant eller en lavkirkelig variant, som er mere præget af poplærkulturen.

Mere karismatisk

Sammenhængen mellem form og følelser kan måske også forklare den voldsomme vækst, vi har set i den karismatiske kristendom de sidste mange år. På 100 år er pinsebevægelsen vokset fra 0 til 500 millioner mennesker. Det er en eventyrlig vækst, og det karismatiske gør sig gældende på tværs af alle kirkesamfund. Men måske er det udtryk for – endda i højere grad end formen – et ønske om og behov for oplevelser og erfaringer. Det betones stærkt i det karismatiske, og ikke mindst præsenteres det ofte i en tidssvarende

indpakning.

Det fremkalder et minde fra en tur til Peru for nogle år siden, nemlig en melodøs og dejlig lovsang, jeg hørte. Vi sang den en dag til morgensamling på det teologiske seminarium i den lutherske kirke. Dagen efter gik jeg over for at overvære aftenmessen i jesuiternes (katolsk retning, *red.*) hovedkirke i Arequipas centrum. Jamen, også der hørte jeg den samme sang. Nysgerrigheden blev pirret, og da jeg søgte sangen på YouTube, viste det sig, at ham, der havde skrevet sangen og gjort den kendt, var lovsangsleder i karismatisk sammenhæng.

Det er et lille eksempel på, hvordan teologiske impulser hurtigt bevæger sig mellem miljøer, man i udgangspunktet skulle tro stod meget langt fra hinanden. Men det viser også en vigtig fællesnævner, nemlig den moderne lovsangsindustri. Meget af denne kommer fra karismatiske miljøer, og den vinder indpas i alle mulige slags miljøer.

En usund nærværsteologi

Samtidig hermed er det også værd at berøre en side ved selve lovsangsteologien. For i en stor del af denne tænkning mærker man en tendens til at omtale lovsangen som et middel til at frembringe Guds nærvær. Lovsangen bliver på denne måde regnet som et sakramente.

Geir Otto Holmås udgav for nylig en

bog, hvori han skriver en hel del om denne nærværsteologi. Det handler om at "hive Gud ned". Himmelen skal ned på jorden. Det bliver hurtigt klart, at denne teologi gennemtrænges af et stærkt behov for den subjektive og stærke erfaring af Gud. Oplevelsen bliver et mål i sig selv.

Og Holmås skriver kritisk, at i stedet for at leve livet vendt mod Gud og *regne med* hans nærvær under alle forhold, præges denne nye tendens i retning af, at man vender sig til Gud *for at* mærke ham på en eller anden måde (Holmås: *Ved en korsvej*, Lohse 2019, s. 27).

Holmås tøver ikke med at påpege, at tendensen er usund, og han hævder, at der er en voldsom forskel mellem de to tanke-sæt, som er nævnt ovenfor. Jaget efter den åndelige manifestation bliver nemlig så stærk, at troslivet bliver lige præcis det; et jag. Dermed bliver også troen og livet med Gud et sted, hvor man skal præstere, som om der ikke er steder nok i vores tid, hvor man skal det.

Svækket lærebevidsthed

Men det er måske på tide at vende tilbage til individualisme og menighedsshopping. Jeg tror, det er rigtigt at hævde, at tendensen til at lægge vægt på form frem for indhold hænger sammen med, at lære og dogmatik ikke længere er så vigtigt for folk. At man i højere grad også synger de samme sange, bidrager yderligere til dette.

Det fører desuden til en svækkelse af de konfessionelle grænser. På den ene side er det glædeligt. Samtidig ville glæden være større, hvis denne enhed var baseret på læremæssige afklaringer i stedet for, at man ikke længere ved, hvad man tror og lærer. Og så er det jo, paradoksalt nok, stadig "mig" og mine subjektive vurderinger, der styrer vores valg. "Jeg" ved ikke længere helt, hvad jeg tror, men "jeg" ved godt, hvad jeg kan lide – og det lader jeg styre.

Og så er der en anden side. For på grund

af vor tids øgede digitalisering, ligger der tusindvis af taler tilgængelige på internettet. Alle og enhver kan selv vælge, hvad og hvem man vil lytte til. Her tror jeg definitivt, at indholdet spiller en vigtig rolle, selvom det naturligvis også er sådan, at form og retorisk kraft er vigtig. Vi siger gerne, at "høvdingenes" tid er forbi. Samtidig er folk ikke holdt op med at have høvdinger. Forskellen er, at vi i dag kan vælge høvdinger fra hele verden, og vi kan skifte høvding med jævne mellemrum.

Synkretisme?

Til sidst vil jeg gerne vende begrebet *synkretisme*. Det er svært at komme tilbage fra ovennævnte tur til Peru uden at have bemærket, hvor stærkt synkretismen gennemsyrrer især den katolske kirke. Gamle inkaguder lever videre, men de har fået nye navne efter katolske helgener.

Det er let at lægge mærke til denne synkretisme, fordi rammerne er så fuldstændigt fremmede. Det fremmede er naturligt nok lettere at bemærke. Men så kan vi stille spørgsmålet tilbage til os selv: Er det rimeligt at tale om synkretis-

me i vores egne miljøer? Vi skal måske udvide definitionen af synkretisme lidt og sige, at det ikke bare handler om religionsblanding, men også om livssynsblanding.

Er det ikke rigtigt at sige, at vor tids relativisme og individualisme er en del af en livssynsmæssig overbygning, som gennemsyrrer hele den vestlige verden? Og har vores måde at være kristne på ikke, langt hen ad vejen, fundet en mere eller mindre harmonisk sameksistens med vor tids måde at tænke på – med tidsånden? Er det, vi lidt forsigtigt kalder "blinde vinkler", egentligt et udtryk for en underliggende synkretisme?

Jeg lader spørgsmålet stå sådan, for jeg mener, at det er værd at stille det. Vi skal ikke stoppe med at forkynde kaldet til omvendelse for *andre*. Samtidig sagde Jesus jo engang noget om bjælken og splinten hos *os selv*. Også her trænger vi til at indstille spejlet og tjekke blinde vinkler, før vi kører ud på motorvejen. ■

Man mærker en tendens til at omtale lovsangen som et middel til at frembringe Guds nærvær. En nærværsteologi, der gennemtrænges af et stærkt behov for den subjektive og stærke erfaring af Gud.

FOR TROEN

Lær os at bede!

INPUT TIL BØNSLIVET FRA FILIPPERBREVET

AF HENRIK HADBERG

Bønnen bliver løftet væk fra vores egne små projekter og får det store perspektiv, som evangeliet og den fælles tjeneste giver.

Prøv bare at forestille dig, hvad der sker med omsorgen, glæden og selvbilledet, når vi takker Gud for hinanden. Eller hvad det vil gøre med utilfredsheden, bagtalelsen og ligegyldigheden

Filipperbrevet har flere udfordrende vinkler på det at bede til Gud. Vinkler, som kan give fornyet lyst til bøn, mere dybde i bønnerne og en større forståelse af bønnens liv. Hvis du har lyst til det, så læs med i de ord, som Helligånden har talt til os gennem Filipperebrevet.

Tak for det kristne fællesskab

"Jeg takker min Gud, hver gang jeg mindes jer, og i alle mine bønner beder jeg altid for jer alle i glæde over, at I har været med i det fælles arbejde for evangeliet lige fra den første dag indtil nu, og i tillid til, at han, som har begyndt sin gode gerning i jer, vil fuldføre den indtil Kristi Jesu dag" (Fil 1,3-6).

Der er ingen tvivl om, at takken for hinanden gør noget ved et fællesskab. Det gør noget ved det sociale og åndelige fællesskab i en forsamling, når vi takker for hinanden. Prøv bare at forestille dig, hvad der sker med omsorgen, glæden og selvbilledet, når vi takker Gud for hinanden. Eller hvad det vil gøre med utilfredsheden, bagtalelsen og ligegyldigheden.

Her er ikke tale om en tilfældig tak i ny og næ. Nej, takken bliver brugt, hver gang Paulus beder for sine venner og trosfæller i Filippi.

Tak det bare med som et fast punkt i jeres fælles bøn i smågruppen, at I takker Gud for de andre, for bestyrelsen eller ældsterådet, børnene og de unge, og ikke mindst for dem, som har andre holdninger end jer selv. Ha' det på listen, hver gang du beder derhjemme. Tænk, hvad det vil gøre for dig selv, dine børn eller gæster, som lytter til din bøn. Jeg udfordres også af ordene

hver gang og altid. Ikke som en byrde og urealistisk udfordring, men som en integreret del af bønslivet: "Jeg takker dig for den og den ..."

Læg også mærke til takkens indhold. Først nævnes det fælles arbejde for evangeliet. Tak for ledere i børneklubben, musikere og forsangere til gudstjenesten, dem, som har haft rengøringsstjansen i missionshuset, og hende, som er så god til at spørge ind til de andre i bibelkredsen. Men læg mærke til, at bønnerne bliver løftet væk fra vores egne små projekter og helt op til evangeliets virkelighed. En fælles tjeneste for evangeliet.

Dernæst har takken fokus på Guds gerning i os. Den har tillid til ham og hans gerning i os. Takken har ikke tillid til bønnerne i sig selv, men har fokus på evangeliet og Guds gerning. En Guds gerning gennem evangeliet både i fortid, nutid og i al evighed. Han vil fuldføre den.

Bed om, at kærligheden må vokse

"Og det beder jeg om, at jeres kærlighed stadig må vokse og blive rig på indsigt og dømmekraft, så at I kan skønne, hvad der er væsentligt, og være renfærdige og uden anstød på Kristi dag, fyldt af retfærdigheds frugt, som skyldes Jesus Kristus, Gud til pris og ære" (Fil 1,9-11).

Vi beder om mange ting, men måske er denne bøn en af de vigtigste at bede. Vi beder om, at kærligheden stadig må vokse.

Baggrunden er, at "vi elsker, fordi han elsker os først" (1 Joh 4,19). Kærligheden har sit udspring i Guds eget væsen: "Gud er kærlighed, og den, der bliver i kærligheden, bliver i Gud,

Henrik Hadberg, f. 1966

Stifter af BIBLEgroups.TODAY
Præst i Fyns Frimenighed
hh@dln.dk

og Gud bliver i ham" (1 Joh 4,16b). Vi lærte at elske af ham. Ved troen på Jesus er der skabt et nyt sind. Et kærlighedens sind. Vi vil elske både Gud og vores næste.

Men bønner her er ikke bare en bøn om kærlighed, men om mere kærlighed: at kærligheden må vokse. Man kan så let blive tilfreds med sin egen middelmådige kærlighed. Men Gud ønsker, at din kærlighed må vokse. Din kærlighed er øget, siden du mødte Guds kærlighed i Jesus Kristus. Den tilgivende, forsonende og opofrende kærlighed i ham. Derfor må du til

Man kan så let blive tilfreds med sin egen middelmådige kærlighed. Men Gud ønsker, at din kærlighed må vokse

stadighed have et fokus på Guds kærlighed i Jesus, så din kærlighed kan være et genskin af den fuldkomne kærlighed.

Nu kan "kærlighed" være mange ting. Noget kan blive en egoistisk og selvcentreret kærlighed, andet bliver til tøjlesløshed og udsvævelser eller noget helt tredje. Men Paulus beder her om en kærlighed, som er "rig på indsigt og dømmekraft". Særligt indsigt i Guds ord og hans vilje. Guds gode vilje. Men indsigt kan også være indsigt i menneskelivet.

Sammen med indsigten bruges ordet *dømmekraft*. Kærlighed skal nemlig ikke være ligegyldighed eller passivitet, men konkret handling, ligesom Gud handlede konkret i Jesus. Kærlighed er ikke først og fremmest store ord, men jordnære handlinger.

Et resultat af en sådan kærlighed er, at vi "kan skønne, hvad der er væsentligt". Mange tror eller ønsker, at kristentro skal være et kæmpe katalog med detaljerede regler for alt muligt i vores liv. Men sådan er det ikke. Det er et liv sammen med frelseren, hvor Jesus kærlighed får lov at virke gennem dit liv. Og der må du skønne ...

Skønne sådan, at dit liv bliver "renfærdigt, uden anstød og fyldt af retfærdighedens frugt". Der står ikke, at du bare kan gøre, som du vil, eller det, som er politisk korrekt. Nej, kærlighedens væsen er langt større. Det er "sandheden tro i kærlighed" (Ef 4,15).

At dette kærlighedens liv kan leve i dig, handler ikke om, at du skal tage dig samme. Det skyldes et liv sammen med Jesus. Og derfor bliver resultatet også et liv til Guds ære og pris. Et liv, som ikke har dig selv som centrum, men ham: "Lammet, det slagtede, er værdigt til at få magt og rigdom og visdom og styrke og ære og lov og pris" (Åb 5,12).

Benyt forbønnens mulighed

"For jeg ved, at dette ved jeres forbøn og med Jesu Kristi ånds hjælp skal ende med min frelse" (Fil 1,19).

Paulus sad i fængsel, da han skrev Filipperbrevet. Og der i fængslet er han taknemmelig for menighedens forbøn for ham. Det er med til at holde modet oppe. Han kender også til Jesu ord: "Alt, hvad to af jer her på jorden bliver enige om at bede om, det skal de få af min himmelske fader. For hvor to eller tre er forsamlet i mit navn, dér er jeg midt iblandt dem" (Matt 18,19f).

Sammen med glæden over forbønnen er der også en glæde over den åndelige hjælp – *Kristi ånds hjælp*. Det er helt tydeligt, at Paulus kender til Helligåndens nærvær i sit liv. Gud Far, Gud Søn og Gud Helligånd var for ham en helt naturlig del af livet. En så naturlig del, at *han ved* ... Det er ikke bare noget, han håber på, men han

ved det. Han er helt tryk, midt i en noget håbløs situation.

Interessant er det også, at menighedens forbøn og Helligåndens hjælp ligesom går hånd i hånd. Vi skal ikke ringeagte forbønnens betydning. Vores far hører os, når vi beder. Også når vi beder for nogen eller noget. Det er fint, når man på lejre, bibelcampings og til lokale møder eller gudstjenester inviterer til konkret forbøn. Vi må bede for hinanden. Men det er altså også godt, når en smågruppe samles i forbøn for en konkret sag, eller når hjem efter hjem fx beder for dem, der er på *missionærplakaten*.

Resultatet af dette "samarbejde" mellem forbønnen og Åndens gerning er, at Paulus kommer ud af fængslet ... tja ... det ved vi faktisk ikke. Paulus havde et ønske om det, men den formulering, han bruger her, udtrykker et andet ønske: *det skal ende med min frelse*. Her er et troens barns hvilested. Gud kan fri mig ud af det. Men han gør, som han vil. Og det ender med min frelse – yes!

Det er lidt ligesom vennerne i Daniels bog: ”Men hvis ikke I vil tilbede, vil I straks blive kastet i ovnen med flammende ild. Hvem er den gud, der så kan redde jer ud af min magt?” Shadrak, Meshak og Abed-Nego svarede kongen: ’Nebukadnesar, vi behøver ikke at svare dig! Kommer det dertil, så kan vores Gud, som vi dyrker, redde os. Han kan redde os ud af ovnen med flammende ild og ud af din magt, konge. Og selv om han ikke gør det, skal du vide, konge, at vi ikke vil dyrke din gud, og at vi ikke vil tilbede den guldstøtte, du har opstillet” (Dan 3,15-18).

Kom til Gud med det hele

Vi afslutter med et citat fra det sidste kapitel i Filipperbrevet.

”Vær ikke bekymrede for noget, men bring i alle forhold jeres ønsker frem for Gud i bøn og påkaldelse med tak” (Fil 4,6).

Heller ikke her er der en opfordring til selv-

hjælp, men en helt realistisk tilgang til livet. Gud ved godt, at bekymringer kan fylde en del i tilværelsen. For nogle ligger bekymringen tættere på end for andre. For nogle kan bekymringen udvikle sig til en sygelig tilstand. Har bekymringerne helt overtaget dit sind og dine følelser, så opsøg en læge, terapeut eller psykolog.

Men i alle forhold, både fra dagliglivets bekymringer og helt til den sygelige frygt for morgendagen, må du bringe dine ønsker frem for Gud. Det betyder ikke, at du fx skal droppe besøget hos forsikringsmægleren eller samtalen med lægen, men du må samtidig lægge det hele over til din far i himlen.

I Norge har man udtrykket ”et bønnebegær” – altså et stort ønske om et eller andet. Dette ønske får du lov at give videre til din himmelske far. Det er det liv, vi inviteres ind i her.

Læg også mærke til, at det handler om *jeres* ønsker; ikke *alene dine* ønsker. Det er en del af velsignelsen ved at høre til i et fællesskab. Vi kan bede sammen. Vi kan bede for hinanden. Når mine egne ord og bønner er sluppet op, så kan mine venner fortsætte.

En af hemmelighederne her er *påkaldelsen med tak*. Vi takker Gud i Himlen for den, han er. Og det, han har gjort og stadig gør. Vi takker Gud Far for Kristus. For frelsen, uforskyldt af nåde. For den betingelsesløse tilgivelse. Vi priser ham, fordi han har kontrollen og overblikket. Vi takker ham for hans omsorg: ”Kast al jeres bekymring på ham, for han har omsorg for jer” (1 Pet 5,7).

Tilbedelsen og påkaldelsen af ham gør noget med vores fokus. Han bliver centrum; og ikke lille jeg. Det gør noget med bekymringerne.

Tænk, at Gud inviterer os ind i dette bønnens liv med ham. Han er langt mere interesseret i vores bønner, end vi er interesserede i at bede.

”Kom til mig, alle I, som slider jer trætte og bærer tunge byrder, og jeg vil give jer hvile” (Matt 11,28). ■

Replik til artiklen

"Menighedsfakultetet og kvindelige præster"

Lars Jensen og Birger Reuss Schmidt rettede i sidste nummer af *Budskabet* en voldsom kritik af os på Menighedsfakultetet (MF). Anledningen var, at vores bestyrelse i september besluttede, at MF ikke længere som institution har en officiel holdning til ordningen med kvindelige præster.

Den beslutning er de to tydeligvis ikke enige i, og det er jo fair nok. Derimod synes vi faktisk ikke, deres præsentation af MF er fair. For om muligt at undgå misforståelser blandt *Budskabets* læsere vil vi derfor kort kommentere en række af deres kritikpunkter:

1. Det er rigtigt, at vi på MF når til forskellige tolkninger af de to Paulustekster, som dette handler om (1 Kor 14,34-36 og 1 Tim 2,9-11). Det er der intet nyt i, for det har været sådan i hele MF's historie, og vi har aldrig lagt skjul på det. Vi er enige om disse teksters ubetingede autoritet, men vi tolker dem forskel-

ligt. Tilbage i 1984 beskrev MF's bestyrelse det som to tolkninger, der begge er båret af "vilje til at lade Bibelen være autoritet." Tilsvarende skrev bestyrelsen i september, at begge tolkninger kan "være foreneligt med ønsket om respekt for Biblens autoritet."

Som man ser, er der på dette punkt ikke sket nogen ændring, og det har MF's ledelse slået fast mange gange i løbet af efteråret. Ikke desto mindre hævder vores to kritikere, at det er en stor nyhed, og hvad mere er: De hævder, at vi dermed "relativiserer meningen og enheden i de bibelske tekster" og "åbner for en ladeport af ... subjektivisme" og har en selvforståelse som "sekulær forskningsinstitution."

De beskyldninger er både grove og grundløse, synes vi. Sagen er den enkle, at vi på MF ikke er enige om tolkningen af Guds ord på dette punkt. Det betyder jo, at i det mindste nogle af os fejltolker Bibelen her, og det er en smerte, vi le-

ver med. Men det er ikke en uenighed, der må få lov til at ødelægge fællesskabet mellem os. For vi ved også, at "det er dårskab at mene, at Åndens enhed kun kan opnås, når vore meninger på ethvert punkt stemmer overens" (Rosenius). Og selvom de to forfattere påstår det (godt nok uden begrundelse), så er der principielt ingen forskel på at leve med den uenighed, vi har, og så de uenigheder om bibeltolkning, der fx er internt i LM om fraskiltes vielse, Israel, tusindårsriget, vin eller druesaft i nadveren osv.

2. De to påstår, at når MF kan rumme en uenighed på dette punkt, så må vi også kunne rumme fornægtelse af fortabelsen eller katolsk retfærdiggørelseslære. Til det må vi bare sige, at vi er forpligtet af den lutherske bekendelse, både det, den siger om retfærdiggørelsen, og det, den siger om fortabelsen. Tilsyneladende mener de to, at de spørgsmål, hvor

bekendelsen forpligter os, har nøjagtig samme status som de spørgsmål, hvor den ikke gør. Men sådan ser vi ikke på det på MF.

3. De to påstår, at ordningen med kvindelige præster er et "led i den udvikling, der i dag accelererer mod en opløsning af kønsforståelsen," fordi teksterne i 1 Kor 14 og 1 Tim 2 er en "applicering" af "hovedstrukturen", som ellers hos Paulus handler om forholdet mellem mand og kvinde i ægteskabet. Men de glemmer at sige, at det sidste jo altså er en tolkning, eftersom Paulus jo ikke skriver, at det er det, han gør. Nogle af os på MF er enige med de to i deres tolkning. Andre af os er ikke enige, og det er præcis denne uenighed, dette handler om.

Det handler altså *ikke* om, hvorvidt køn er en konstruktion eller om, hvorvidt Bibelens tekster om køn og sex og "hovedstruktur" forpligter os i dag. Det gør de! Og artiklens anklager om, at nogen på MF vil "afvise" visse bibeltekster eller erklære dem for "uklare" eller "ubrugelige for os i dag" er ikke andet end påstande helt uden belæg. Naturligt nok, for sådanne belæg findes ikke; ingen på MF har nogensinde sagt den slags, for det er det stik modsatte af den uindskrænkede tillid til Bibelen, som vi kæmper for.

4. De to påstår så, at det handler om det, de kalder "tilgangen" til bibelteksterne og henviser i den forbindelse til en artikel af én af os (Peter Legarth). Den artikel giver ganske rigtigt udtryk for, at vi ikke kan overføre NT's tekster om kirkeordningsspørgsmål 1:1 til i dag. Skulle vi det, skulle kvinder, der beder eller profeterer, have tørklæde på (1 Kor 11). Og mænd skulle altid bede med løftede hænder (1 Tim 2), og kvinder måtte ikke have håret sat op eller gå med smykker (1 Tim 2).

Det lutherske synspunkt, som er udtrykt i Den augsburgske Bekendelse – og som vi er fælles om på MF, uanset hvordan vi stiller os til ordningen med kvindelige præster! – er, at NT *ikke* har til hensigt at være regulativt i

kirkeordningsspørgsmål. Det betyder ikke, at teksterne om kirkeordning skal afvises, men at de netop skal tolkes og bruges på den rigtige måde. Vi må finde frem til deres anliggender og applicere dem ind i vores situation i 2020. Spørgsmålet må være: Hvordan kan vi bedst være lydige imod de bibelske tekster i dag? Det handler med andre ord om bibel-tolkning.

I modsat fald får det vidtrækkende konsekvenser, for så er det ikke blot udvalgte passager, men *alt*, hvad der siges om kirkeordning i NT, der skal gøres til lov. Og problemerne vil tårne sig op. Det er den virkelighed, vi må se i øjnene, og det har ikke noget med bibelsyn at gøre.

Alt dette er der ikke noget nyt i, selvom vores to kritikere påstår det. På MF lever vi med, at vi på dette punkt tolker Skriften forskelligt. Og vi rummer det, fordi vi alle anerkender hinandens tolkninger som forsøg på at "bøje os for bibelordet, også når det modsiger vores egne yndlingsideer" (Jens Ole Christensens definition af bibeltroskab). Derfor mener vi ikke, at denne uenighed må bryde vores fællesskab på Bibelens og bekendelsens grund.

Alt det, de to skriver om i deres artikel, er som sagt ikke nyt. Men der skete faktisk noget nyt i september. Nemlig at bestyrelsen valgte ikke længere at indtage et officielt syn blandt de to, som historisk har hjemstedsret på MF. Hvorfor denne ændring? – blandt andet fordi MF ønsker at spille med åbne kort. Vi ved fra årtiers intense drøftelser, at der blandt kristne med samme ubetingede forpligtelse på Skrift og bekendelse og ud fra de samme bibeltekster er nogle, der når frem til et 'nej', og nogle, der når frem til et 'ja' til ordningen med kvindelige præster. Når vi ved og rummer dette indadtil, ønsker vi også at signalere det udadtil.

På vegne af Menighedsfakultetet
Peter V. Legarth, professor emeritus
Leif Andersen, lektor
Peter Søes, adjunkt

**REPLIK TIL MF'S REPLIK
 KAN LÆSES PÅ NÆSTE SIDE.**

Replik til MF's replik

Lige en kortfattet kommentar til de vigtigste af de punkter, MF kritiserer vores oprindelige artikel fra Budskabet 1/2020 for (inden for den begrænsede plads, vi har fået tildelt):

MF's udmelding – om ikke længere at have en officiel holdning som modstander af ordningen med kvindelige præster – har efter vores mening alvorlige perspektiver, også selv om man fra MF's side nedtoner den, fx med replikkens formulering om, at der i hele MF's historie har været forskellige tolkninger af to Paulustekster.

Vi opfatter os – jf. Rosenius-citatet – også som brødre i troen med mange af dem, vi ikke er teologisk enige med og naturligvis også med de tre MF-lærere. Men det betyder jo langt fra, at teologiske uenigheder (generelt) er ligegyldige og kan bilægges med en henvisning til en fælles intention om at være bibeltro.

Anliggendet om bibelsyn og bibeltolkning er, at vi skal skelne mellem dem, men at de to ting heller ikke bare kan adskilles. Vores konkrete bibeltolkning kan – imod alle gode hensigter – komme til at undergrave vores bibelsyn. Vores frygt er, at det

netop let sker, hvis man affinder sig med to fundamentalt modstridende *fortolkninger* af de bibelske udsagn.

Vi erkender, at afsnitsoverskriften "MF – kirkens præsteuddannelse eller sekulær forskningsinstitution?" var utilsigtet stram. Men sammenhængen og pointen er: Selv om MF er konfessionelt bundet, så blinker alarmlamperne hos mange af os, når formanden udtaler sig med "sekulære" argumenter, som at "der ikke er noget mere håbløst for en teologisk institution end at vedtage, hvad der er rigtigt".

Ja, der er også uenigheder i LM, men én uklarhed legitimerer ikke, at man på et andet punkt affinder sig med en uklarhed med store konsekvenser i praksis.

Selv om de tre lærere nu understreger, at man er forpligtet på sit bibelsyn og den lutherske bekendelse, besvarer det ikke de afsluttende overvejelser, vi bragte. Vi siger *ikke*, at "når MF kan rumme uenighed på dette punkt, så *må* MF også kunne rumme fornægtelse af fortabelsen". Vi siger derimod, at hvis man *argumenterer*, som MF's bestyrelse har gjort i denne sag indtil nu, er vores eksempel med annihila-

tionslæren (at fortabelsen er udslettelse) ikke urealistisk. Der er jo såkaldt bibeltro/evangelikale, der går ind for den.

Nej, vi "glemmer" ikke, at alle læremæssige udsagn er udtryk for fortolkning, men det betyder ikke, at læren dermed nødvendigvis relativiseres. For os er det en alvorlig sag, når man når frem til, at "hovedstrukturen" ikke kan appliceres i spørgsmålet om kvinder og mænds tjeneste i menigheden. 1 Tim 2,12 finder netop sin begrundelse i skabelse og syndefald, ligesom 1 Kor 14,34f taler om underordning.

Det er ikke vores opfattelse, at det er "hovedstrukturen", som reformatorerne sætter os fri fra, når det gælder kirkeordning. Og af større vigtighed: Det må være NT, der angiver, hvad der er normativt eller ikke for os i dag.

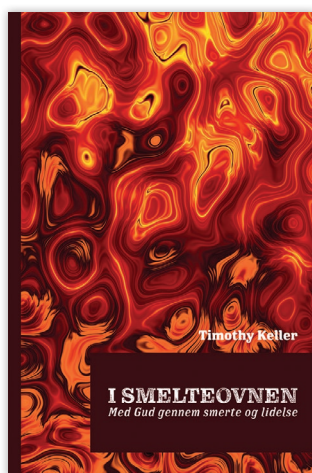
Så trods replikken, sidder vi stadig tilbage med en bekymring for, at MF med sin udmelding åbner for, at nye fortolkninger meget snart kan overføres på andre læremæssige områder.

Lars Jensen

Birger Reuss Schmidt

I smelteovnen

BOGANMELDELSE AF PETER WESTH JENSEN

I smelteovnen

Med Gud gennem smerte og lidelse

Timothy Keller

Credo 2019

392 sider, kr. 299,95

Jeg vil gerne med det samme bekende kulør: Jeg er vild med denne udgivelse!

Timothy Keller tager i bogen fat på de svære spørgsmål: Hvad gør vi, når vi erfarer, at vi ikke har kontrol over vores eget liv? Når ulykken rammer, og sygdommen og døden kommer til os?

I første del af bogen ser Keller på, hvordan forskellige kulturer, religioner og historiske epoker har prøvet at hjælpe mennesker med at svare på "lidelsens problem".

Det gøres interessant og perspektivrigt. Fx nævner han, at den kristnes tilgang til lidelsen i oldtiden var en af de væsentlige grunde til, at kristendommen blev den fuldstændigt fremherskende verdensopfattelse i Romerriget. Og om den moderne ateisme hævder han, at den, når ulykken rammer, ikke er til nogen praktisk hjælp for folk, der ellers bekender sig til dette livsyn.

Nogle vil måske synes, at denne del af bogen er rigeligt langhåret, men så kan man springe første del over, uden at det går ud over udbyttet af resten af bogen.

Bogen er med sin brede og bibelfunderede tilgang til emnet grundig uden at blive tung og nørdet

I den anden del afdækker Keller, hvad Bibelen siger om lidelse. Han indrømmer, at mange af vores spørgsmål giver Bibelen ikke svar på. Fx hvorfor Gud tillader lidelsen og det onde at fortsætte, og hvorfor det tilsyneladende rammer så tilfældigt.

Men – vi ved, hvad grunden ikke er: Det kan ikke være, fordi han ikke elsker os. Den vældige Gud er selv kommet ned til denne verden og har personligt tømt lidelsens bæger til bunden. Det gjorde han ikke for at retfærdiggøre sig selv, men for at retfærdiggøre os.

I tredje og sidste del gives hjælp til, hvordan vi helt konkret kan vandre med Gud i hårde tider. Denne sidste del er den mest sjælesørgelige og fyldt med kloge overvejelser og robuste råd. De fleste af bo-

gens kapitler afrundes med en personlig beretning fra mennesker, der har oplevet lidelse og vandret med Gud igennem den. Til indlevelse og inspiration.

Bogen er med sin brede og bibelfunderede tilgang til emnet grundig uden at blive tung og nørdet. Alle afsnit belyser fint bogens centrale tema. Keller ønsker at forberede sine læsere på at møde lidelsen i "smelteovnen" og at hjælpe med at komme igennem den. Og Keller formår med sin bog begge dele. Her er hjælp både for tanken og for troen.

Keller kommer for mig at se intet sted med letbenede svar, men reflekterer i alle aspekter af emnet nuanceret og viden- de uden at bagatellisere. En fremragende bog til alle, der bakser med de svære spørgsmål om lidelsens problem. ■

Som et lille barn

BOGANMELDELSE AF KRISTOFFER H. ENEVOLDSEN

Som et lille barn

Prædikener over Luthers Lille Katekismus

Sune Skarsholm og Henrik Højlund

Lohse 2019

144 sider, kr. 199,95

Som et lille barn er en letlæst og anbefalelsesværdig refleksion over Luthers *Den Lille Katekismus* (DLK). Jeg vurderer, at bogen med fordel kan læses af både unge og voksne.

Løsning-Korning kirker markerede reformationsjubilæet i 2017 ved en prædikenrække på 14 prædikener over DLK, der efterfølgende er samlet i denne bog. Bogen følger katekismens opbygning, hvorfor den begynder med en gennemgang af de ti bud (5 prædikener/kapitler) og fortsætter med den apostolske trosbekendelse (3), fadervor (2), sakramenterne + skriftemålet (3) og vejledning til bøn (1).

Hvert kapitel indledes med et afsnit fra DLK. Denne passage bliver derefter behandlet i en essayistisk stil med livsnære billeder, forklarende citater fra Luthers *Den Store Katekismus*, bibelvers og andet relevant materiale.

Bekendelsesskriftets indhold sættes ind i en nutidig kontekst. Hvert kapitel kan læses for sig, og eftersom de ikke er længere end 6-7 sider, er de ganske overkommelige. Bogen egner sig derfor fint som fælleslæsning i familien

Bogen rammer en god balance mellem detaljer og længde

eller en studiegruppe. DLK blev jo netop skrevet med bl.a. det sigte at hjælpe husfædrene med familiens indføring i troen.

En af bogens styrker er, at hvert afsnit holder sig snævert til indholdet af det givne afsnit fra DLK. Grundet bogens længde er den selvfølgelig ikke en tilbundsgående og systematisk katekismeforklaring, men den rammer en god balance imellem detaljer og længde.

Prædikensamling eller katekismeforklaring?

Som katekismeforklaring er bogen god, men som prædikensamling har jeg et par forbehold. Det kan måske virke som en kunstig skelnen, så lad mig udfolde:

Man kan for det første spørge, om det giver mening at anlægge andet end Skriften som det, der prædikes over 14 søn-

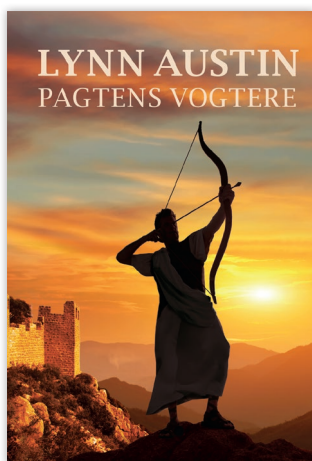
dage i træk? Selvom dette "andet" er et bekendelsesskrift, er jeg i tvivl.

For det andet: Prædikernes snævre fokus affødte ifølge Højlund selv, at en kirkegænger efter et par prædikener over de ti bud gjorde opmærksom på, at budene ikke lader sig overholde. Herefter præsenterer Højlund lovens funktion som tugtemester, men han bemærker også, at Luther selv gemte denne pointe til forklaringen af trosbekendelsen.

Jeg er med på, at enhver prædiken ikke skal rumme hele frelseshistorien. Man kan dog overveje, om katekismens struktur retfærdiggør, at evangeliet omtales så relativt lidt i fem fortløbende prædikener, selvom de i deres originale sammenhæng har været indrammet af salmer og sakramenter. ■

Pagtens vogtere

BOGANMELDELSE AF MIRJAM BURGDORF LEINUM

Pagtens vogtere

Lynn Austin

Lohse 2019

488 sider, kr. 299,95

Lynn Austin inviterer os fængslende ind i historien om Ezra og Israels folk i eksil i Babylon. Vi er i tiden 473 f.Kr., hvor historien om Ester ruller sig ud. Efter en kort introduktion af begivenhederne i Susa zoomer vi straks ind på Guds folk og deres situation under eksilet i Babylon. Vi dykker direkte ind i den bibelske virkelighed og bliver hurtigt præsenteret for nogle jødiske familier samt en edomitisk familie. I disse familier møder læseren bogens hovedpersoner, som vi kommer til at følge over en lang årrække.

Pagtens vogtere er en velskrevet, letlæselig og spændende bibelsk roman. Den forsøger at holde sig til den bibelske historie, hvor Lynn Austin tager sig sin frihed til at levendegø-

re historien med såvel bibelske som opdigtede personer.

Ret hurtigt i bogens handling møder vi Ezra. Han studerer Toraen (Mosebøgerne) grundigt og bliver nødsaget til at forholde sig praktisk til den teori, han har studeret i adskillige år. Ezra bliver bl.a. kaldet til at lede Guds folk hjem til Jerusalem. Det bliver hans redning, og samtidig åbnes dybderne for, hvem Gud virkelig er, og hvordan han ønsker at guide Ezra i tjenesten som en leder for sit folk.

I sin beskrivelse af den bibelske historie om Ezra, som Guds tjener og leder, bliver der belyst flere spændende temaer. Hævn og had bliver godt skildret og problematiseret. Det store omdrejningspunkt er dog tillidsforholdet

til Gud, herunder også den anfægtedes frustration: Hvorfor Gud? Hvorfor skulle det ske for mig? Hvorfor skulle vi være ude for denne katastrofe? Hvor er du, Gud?

Bogen viser, at når de spørgsmål kommer til et menneske, så kan vi enten tage afstand til Gud og alt, hvad der har med ham at gøre, eller også kan vi få en endnu større og dybere tillid til ham!

Jeg vil fremhæve et par tankevækkende citater:

"Hvad nu, hvis han (Ezra) endte med at have brugt hele livet på at hjælpe sin menighed med at følge Gud, men mistede sine egne sønner?" (s. 246).

"Du må ikke fordømme dem, der bliver her, Ezra. Det er Gud, der er dommer over hjertets bevæggrunde. Du har sørgeset for, at muligheden er der, og hjulpet med til at lukke døren op. Hvad de nu end bestemmer sig for, står de selv til ansvar over for Gud!" (s. 295).

Det er trosstyrkende at læse om, hvordan Gud leder sit folk frem trods svaghed, manglende tillid og manglende mod. Det samme vil han gøre med sit folk i dag!

*Det er trosstyrkende at læse om, hvordan
Gud leder sit folk frem trods svaghed,
manglende tillid og manglende mod*

Kald det kærlighed

BOGANMELDELSE AF BENT ENEVOLDSEN

Kald det kærlighed

Missionærliv i Peru
Roar Steffensen
LogosMedia 2020
248 sider, kr. 249,95

Roar Steffensen formår i denne bog at formidle noget af sin kærlighed, glæde og begejstring over landet, kirken og folket i Peru til læserne. Tak for det!

I bogen fortæller Roar om sine og familiens overvejelser fra længe inden deres udrejse i 2002 som missionærer for Luthersk Mission i Peru. Videre fortæller han om deres oplevelser af landet, kirken og befolkningen under deres 5½ år som missionærfamilie med udgangspunkt i storbyen Arequipa. Og til sidst om deres oplevelser ved at komme hjem – om at være forandret som menneske – og om det forandrede land, de kom hjem til. Og til slut om nye opgaver for ham i Peru; opgaver, han stadig står i.

Bogen er svær at slippe

Undervejs fortælles om mange personer, både peruanere og missionærkolleger. Fæles for dem er, at de skildres med stor respekt. Både glæden over de personer, som var med i arbejdet dengang for ca. 15 år siden – og stadig er det i dag. Men også bekymringen for de personer, som af for-

Bogen er – trods de komplekse problemstillinger, der er skildret undervejs – let læst og svær at slippe, når du går i gang

skellige årsager har forladt troens vej i mellemtiden.

Mange problemstillinger fra arbejdet vendes også i bogen. For selv om glæderne og de gode oplevelser tydeligvis var i overtal, så var der også udfordringer – ikke mindst i samarbejdet med missionærkollegerne fra Norge. Tak, at vi også får indblik i den side af missionærlivet.

Roar Steffensen fortæller også om flere situationer, hvor han oplevede Guds indgriben. Både i familiens liv og hverdag, men også gennem mennesker på deres vej. Gud hører bøn – både dengang og i 2020. Og Gud svigter ikke dem, han har sendt.

Hvis du har lyst til at få indblik i en missionærfamilies

dagligdag, både med glæder og udfordringer, så vil jeg anbefale dig at købe og læse bogen. Bogen er – trods de komplekse problemstillinger, der er skildret undervejs – let læst og svær at slippe, når du går i gang. Bogen får min varmeste anbefaling. ■

TIL VIDERE REFLEKSION OVER LIVET EFTER DØDEN

MED VENNER I LYS VI TALE

Artikel af Sune Skarsholm fra Budskabet nr. 1/2016,
s. 13-17.

kortlink.dk/25hgb

HVAD SKER DER, NÅR VI DØR?

Artikel af Torben Kjær på lmu.dk.

kortlink.dk/25hgc

FORTÆLLER NÆRDØDS-OPELEVELSER OM HIMLEN?

Vibeke Sode Hjorth svarer på spørgsmålet.

jesusnet.dk/svar/3317

KRISTUS ER OPSTANDEN! – OG HVAD SÅ?

Sam Allberry

Lohse 2012

208 sider, kr. 75,- (tilbud!)

Bibelen 2020

Bibelselskabet har lavet en ny bibeloversættelse, Bibelen 2020. Det er ikke en erstatning af den autoriserede oversættelse fra 1992, men et supplement. Der er tale om en nudansk, meningsbaseret oversættelse fra grundspørgene – med vægt på flow og forståelse.

Læs udgiverens egen præsentation her:

www.bibelselskabet.dk/bibelen2020

Lasse Holmgaard Iversen, der er landsleder i Bibellæser-Ringen, har gjort sig nogle relevante tanker om tilgangen til den nye bibeludgave. Læs mere her:

luthersk-netvaerk.dk/bibelen-2020-er-udkommet-2/

UDGIVER:

Luthersk Mission
 Industrivænget 40
 3400 Hillerød

WWW.BUDSKABET.DK

TEMA:

Hvad sker der efter døden?

Fire ud af 10 danskere tror på, at der er et liv efter døden, viser Den Danske Værdiundersøgelse. Flertallet af disse tror på reinkarnation, mens de færreste tilslutter sig klassisk kristne forestillinger.

Der er et bredt spekter af tanker om, hvad der sker efter døden. Noget er overtro, andet er bibelbaseret, og en del er spekulationer.

Bibelen fortæller ikke mange detaljer om, hvordan der er på den anden side af døden. Men det, den siger, er nok til at give os trøst og håb. Måske siger Bibelen faktisk også mere – eller noget andet – om det evige liv, end man umiddelbart regner med.

Jesus og de bibelske forfattere giver nogle levende billeder på livet i evigheden. Når vi hører, hvad de reelt siger om livets dobbelte udgang og det evige liv, falder mange folkerelevante forestillinger igennem.

Det kristne håb har fokus på livet efter Jesu genkomst og de troendes opstandelse. Men siger Bibelen også noget om, hvad der sker forinden, altså mellem døden og genopstandelsen?

FOTO: ISTOCKPHOTO

Jeg ved ikke længere helt, hvad jeg tror, men jeg ved godt, hvad jeg kan lide – og det lader jeg styre.

KNUT KARE KIRKHOLM SIDE 26

Interessant er det, at menighedens forbøn og Helligåndens hjælp ligesom går hånd i hånd

**HENRIK HADBERG
 SIDE 31**